Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОКП-ын СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана. | № 152 (18475) | 1990 оной июлиин 3, вторник | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй XXVIII СЪЕЗД ХҮДЭЛМЭРЕЭ ЭХИЛБЭ

Москва. (ТАСС). Июлиин 2-ной 10 сагта Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVIII съезд хүдэлмэреэ эхилбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев съездые нээгээ. Съездэ 4683 делегат hунгагдаhан байгаа, 4657-ниинь ыжэ тэрэ мэдээбэ. Бүхы союзна республикаа партийна организацинуудай эльгээhэн хүнүүд болон коммунистнуудай тулөөлэгшэд, КПСС-гай гэшүүд гэшүүндэ кандидадууд, Түбэй шалгалтын комиссиин гэшүүд, комсомолой хүдэлгшэд, түбэй зургаануудай, гүрэнэй ба ниитын эмхинүүдэй зарим хүдэлмэрилэгшэд съездэ баhал уригдаhан байна.

Удаань делегадууд съездын президиум, секретариат, редакционно ба мандатна комиссинуудые hунгаhан байгаа.

Делегадууд туха сүлөөгүйгөөр хүдэлхэ болоно. «КПСС-эй XXVIII съездэ КПСС-эй Центральна Комитедэй политическэ тоосоон ба партиин зорилгонууд» гэhэн элидхэлые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд ба гэшүүндэ кандидадуудай, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнарай тоосоонуудые, Түбэй шалгалтын комиссиин тоосоое, партиин бюджет ба зөөри тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ, «Энэрхы ёhото, демократическа социализм тээшэ» гэhэн съездын Программна мэдүүлгын ба КПСС-эй Уставай проектнүүдые хаража үзэлгэ съездын зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаа. Бусадшье шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдана.

«КПСС-эй XXVIII съездэ КПСС-эй Центральна Комитедэй политическэ тоосоон ба партиин зорилгонууд» гэhэн элидхэл М. С. Горбачев хэhэн байгаа.

Съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлнэ.

РЕСПУБЛИМНАЙ ажалайдэр

...АА ХААНАГҮЙ ЭНХЭЙ

...Ахын районой ажахынуудтай ноохо хайшалха айхабтар шухала камб үдэрнүүдтэ ...хитэйгээр эхилэнхэй. Эгээл оитой «Улаан ...ха» колхоз энэ харюусалгатаа бэшэнhээ ...ид захалhан байха юм. Тус а мүнөө жэл... 1500 эхэ, 1080 hубай хонидолгой хусын ...оhон хайшалагдажа абтахаалагдана. Эдэ ...ниdhoo дүн хамта 50 центоhон хайшагдажа, хэлсээнэй ёhoop г тушаагдаха ...йна.

Эндэ «сагаан алта» суглуулхhайнаар эм...идхэгдэнхэй юм. Бүхыдөө 60 хүн шухала ...ампанида эдэбхитэйгээр хабаа байна.

ТУЛУЕВ.

ТҮСЭБЬ 106 ЦЕНЕР

...они үсхэбэрилхэ hалбарияа ...хүгжөөжэ, ашаг олзыень ...элүүлхэ талаар Мухар-Шэ...эй районой «Коммунизм» ...хоздо горитой хүдэлмэри ...улагдана. Жэшээлбэл, hүү... жэлнүүдтэ эндэ гансашье ...онгой гараса бэшэ, мүн ...hан хурьгадынь ехэ шэг...ртэйгээр эхэhээ амяарлаг...аг болоо.

Байгша ондо ажахын хони... бүхыдөө 2700 хурьга түл...лээ юм. Тиин hаяхан абта... тул түрэсээ эхэhээнь ...арлажа илгахадаа, хурьган ...эноо 22—23 килограмм шэг...ртэйгээр тушаагаа. Тиигэжэ ...аалагдаhан түсэбөө 4—5 ки...раммаар үлүүлhэн байна. ...ндэ амяарлагдаhан хурьга... хэдэн hүрэг болгон бүрид... Дам саашадаа эмэ хурь...ай hүрэгые дүршэлтэй хо...шон Николай Нилович Ми...нов даажа абаа. Харин ша...дажа таргалуулагдаад гүрэндэ э эрэ хурьгадые Сэрмевич Дульскиин ...дэг бригада болон кооператив даажа аба...

Колхшодой бригаданууд халагша хонишон Александрович түлжүүлhэн хурьгад булюу томо байгаа. ...рнай байгша ондо 1hнин бүриhөө 105 хү...а тэнжээгээ юм.

Эдэ гэ хурьгадаа тушааhд «сагаан алта» хура эмхитэйгээр эхилээд байгша ондо ажахын сэбэр утаhанай гаhжэгээр 106 центнер хайшалжа гүрэндэ үсэбтэй. Хони үсхэд даабаряа урагшаелүүлхээр зорижон

...РДАРМАЕВ.

ХАРААЛН ЗОРИЛГОНЬДО

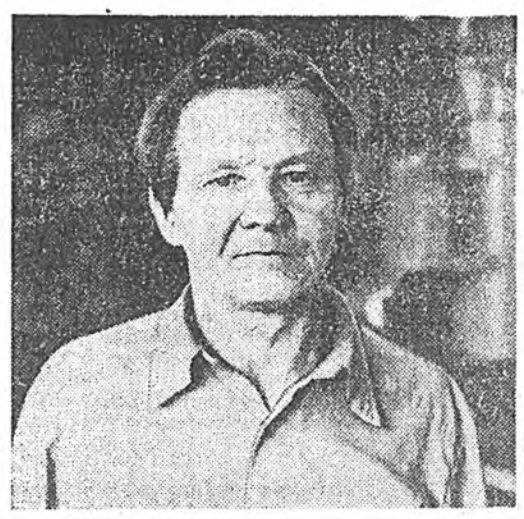
hая болотор дуhалшье бороогүй, хуу...айгаар hалхилжа байхадань, ...бэлшээри...э ногоон үндэhөөрөө сайhаар Зуhалан...аа гараhаар hүрэг хонидой шьеэ хүшэлөө...үй дээрэhээ ноохониинь жэгдэ...й ...ха юм. ...дэ бүгэдэhөө уламжалан, Хяаhной «Пограничный» совхоздо «сагаан алтуулха ха...ань бусадhaa хожом дожо эхилидой ноо...о хайшалха томодхогдоhон ...ахын түб ...ууринда түбхинэнхэй юм. Соорилгашад, ...нженерно албанай хүдэлмэри...сагаан ал...а» хуряаха энэ пунктаяа эртээнаар заhа...арилжа бэлэн болгоо юм. Бүхы машинка...ууд тодхогдоо, туршагдаа. Зашууд хүсэд ...үрэхөөр абтанхай.

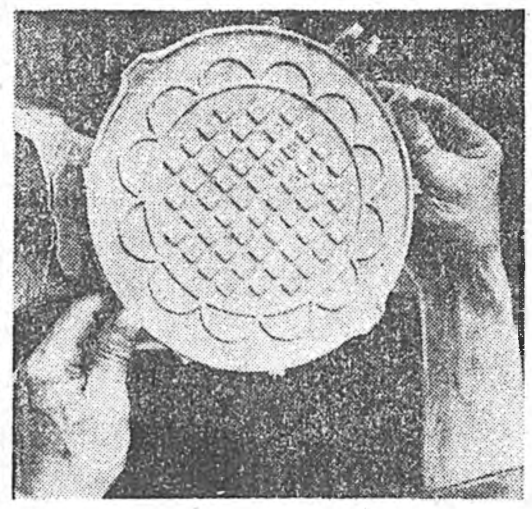
...Эндэ дүршэлтэй бэрхэ механид, электри...ууд пунктын бүхы хүдэлмэрии юм. Жэ...ээлбэл, электрик Петр Овся...абарилжа ...одходог Александр Цыренжаплий Зару...ин, Сергей Климов, хутагану...садхагша ...лександр, Алексей Протопо...түрүүшын ...дэрhөө үндэр бүтээсэтэйгээр ...ар бэлэн.

Ноохо хайшалагшадай түлбэар зохёогонхой. «Сагаан алта» суглуул тогоошон ...нна Морозова, Валентина Овсалуун, ша...артай эдеэгээр хангаха байна.

...Эндэ бүхыдөө 21 hүрэг гэхэ ...500 хони...ой ноохон хайшалагдаха юм. Тодхогдо...он дүшэн машинкаар үдэртэ 1...ой ноохон ...айшалагдажа, энэ хаhань аж...12 үдэрэй ...уршада үргэлжэлхөөр хараал...

...ЖИЕВ.

АЖАЛАЙ БЭЛЭГТЭЙГЭЭР

Локомотив-вагон заhабарилгын заводой инструментальна цехэй коллектив байгша оной эхинhээ түсэбтэ даабаринуудаа сүм бэелүүлжэ, КПСС-эй XXVIII съездые ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтаба. Цехэй түйлаhан, түйлажашье байhан амжалтада хэб бүтээлгын участогай оруулhан хубита ехэ юм. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэдэ хэрэгтэй 80581 түхэригэй хэб бүтээжэ, түсэбөө холо үлүүлээ. Тиигэжэ ганса цех соо бэшэ, мүн завод дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа бшуу. Тус участогай коллектив заводой хүндэлэлэй самбарта оруулагданхай.

Түрүү энэ участогай И. К. Каюмовай хүтэлбэрилдэг слесарьнүүдэй бригада хэб бүтээдэг байна. Бригадын бүридэлдэ 23 хүн ороно. Тэдээнhээ гадна хубиин түсэбөөр ажалладаг фрезеровщигууд, токарьнууд, түмэр харуулдагшад участогта бии юм. Бүхыдөө 12 хүн болоно.

— Манай участогай коллектив халуунда тэсэмгэй материалнуудаар хэб бүтээдэг гээшэ. Теэд заримдаа иимэ материалнуудаар муугаар хангагдадаг юм. Заводой хангалтын таhагайхид hүүлэй үедэ мууса хангадаг болоо. Энээнhээ боложо, бэрхэшээлтэй байдалда оронобди,—гэжэ мастер Н. В. Гомзяков хөөрэнэ.

Энэ участогта жэлэй тодорхой түсэб үгтэдэггүй байна. Энээнhээ уламжалан, хойшодоо хэрэгтэй болохо материалнуудаа эртээнhээ захиха аргагүйдэнэ. Гадна тэдэнэрэй хүдэлгэдэг станогууд 20—30 жэлэй туршада ашаглагдажа, хуушараа, ходо эбдэрнэ. Участогай хүдэлмэришэдэй хэлэhэнэй ёhoop, эдэ түхеэрэлгэ, станогуудые шэнэлбэл, бүри бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, hайн шанартай продукци гаргагдаха аргатай. Иимэ продукци бүтээхэ дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд олон. А. А. Чабаев, М. С. Захарчук, Л. С. Миносян, В. К. Ивароков болон бусад олон жэлэй туршада hайн шанартай продукци гаргажа, шанарай хубиин тамгатай болонхой. 6-дахи разрядай слесарь А. А. Чабаев тус цехтэ 1955 онhoo хойшо хүдэлнэ. Цехэй хүтэлбэрилэгшэд тон орео хэб бүтээхыень тэрээндэ даалгадаг юм. Үгэhэн даабари саг соонь, hайн шанартайгаар бүтээжэ, тэрэ олоной магтаалда хүртэдэг. Техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэhэн хүбүүдые hурган хүмүүжүүлнэ. Бригадын олонхи гэшүүд А. А. Чабаевай ажалай hургуули гараhан байна.

Мүнөө участогай коллектив арадай үргэн хэрэглэмжын шэнэ эд бараанай хэб бүтээхэ захил абаад, саг соонь дүүргэхын тула оролдосотойгоор ажаллана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: цех соо; үнинэй слесарь А. А. Чабаев, пельмень хэхэ хэб.

ҮДЭР БҮРИ СОГСОЛОГДОНО

Хони үсхэбэрилгэ Оронгын совхоздо онсо hүүри эзэлдэг. Тус ажахы үнгэрhэн жэлдэ ПОШ фабрикада 550 центнер ноохо тушааhан юм. Тэдэнэр түсэбhөө гадуур 80 центнер ноохо худалдаа hэн. Тиихэдэ хонин бүриhөө тус тустаа 4 килограмм «сагаан алтан» абтаа бэлэй. Оронгынхид энэ жэлдэ нёдондонойхиhoo бага бэшэ ноохо абаха зорилготойгоор шухала кампанияа эхилбэ.

Түрүүшын үдэрhөө эхилжэ дүй дүршэлтэй хайшашад-мастернууд Г. М. Базаров, Б. П. Ринчинов, В. С. Сондуев гэгшэд hайн үрэ дүн харуулна. Үнгэрhэн жэлдэ эдэнэр тус-тустаа 1000—1200-аад толгой хони хайшалжа, түрүүшын hүүринүүдтэ гараа hэн.

Энэ жэлдэ 12600 хонин хайшалагдаха ёhотой юм. Хони хайшалалгань 12 үдэрэй туршада үргэлжэлүүлэгдэхээр багсаагдана.

Совхозой дирекци, профсоюзай комитет болон бусад ниитын эмхинүүд социалис мүрысөөнэй уялгануудые баталан абажа, хүн бүхэниие танилсуулhан байна. Эдэ уялгануудай ёhoop үдэр бүри хүн бүхэнэй дүнгүүд согсологдожо байха. Хэрбээ эрэшүүл үдэртэ 40 толгой хонинhoo олые хайшалбал, 5 түхэриг мүнгөөр урмашуулагдажа байха юм. Харин эхэнэр хайшашад 20 толгой хони хайшалбал, мүн лэ 5 түхэриг мүнгөөр урмашуулагдаха байна. Хэрбээ эрэшүүл 60, эхэнэрнүүд 40 толгой хони хайшалбал, урмашуулагдаха шангынь 15 түхэриг хүрэтэрөө нэмэхэ юм.

Хони хайшалалгын кампаниин дүүрэхэдэ, мүн лэ дүнгүүд согсологдохо. Хэрбээ эрэшүүл 500 толгой хони хайшалаа hаа, 50 түхэриг мүнгөөр, 600 толгой хони хайшалаа hаа, 100 түхэриг мүнгөөр урмашуулагдаха ёhотой. Харин үшөө ехээр хайшалаа hаа, шангынь мүн лэ нэмэжэ байха юм.

Эхэнэрнүүд, hургуулиин үхибүүд мүн лэ тусхай дүримөөр урмашуулагдаха. Түгэсхэлдэнь оронгынхид энэ шухала кампанидаа эмхитэйгээр оробо гээд онсолоё. hайн үрэ дүн түйлаха бүхы арга боломжо тэдэнэртэ бии байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОН.

Иэалгын район.

Партиин XXVIII съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоhон шэлэй заводой цех, участок, бригаданудай

ЭРХИМЛЭГШЭД ЭЛИРЭЭ

коллективүүд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, абаhан уялгануудаа урагшатай дүүргэбэ.

Гол цехүүдэй дундаhаа шэл багсалалгын цехэй коллектив шалгаржа гараа. Таhаг, албануудай дундаhаа техническэ хиналтын таhагай хүдэлмэрилэгшэд эрхимлэhэн байна. Шэл үйлэдбэрилдэг цехэй Н. А. Глотов, А. Г. Симановский, составной цехэй А. Н. Шевлякова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд арбан хоёрдохи табан жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэбэ.

Е. СЕРГЕЕВ.

ТЕЛЕФОННО СТАНЦИНУУД АШАГЛААГДАБА

«Связьстрой—6» трестын ...нүүдэл оньhожоруулагдамал 608-дахи колонныи коллектив республикын колхоз, совхозуудта, промышленна предприятинуудта үйлэдбэри доторой телефонно станци баридаг юм.

Байгша оной эхинhээ хоёр телефонно станци барижа, ашаглалгада тушааха түсэбтэй hэн. Онсолходо, Захааминай районой Дүтэлүүрэй совхоздо, Баргажанай районой Хилганын колхоздо телефонно станци бариха ёhотой байгаа. Колоннын бэрхэ прораб А. В. Поплевинэй хүтэлбэрилдэг коллектив Дүтэлүүрэй совхоздо 200 номертой телефонно станциин барилгада 104,3 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэжэ, даажа абаhан объектээ саг соонь ашаглалгада тушаагаа. Мастер В. Н. Еркинэй хүтэлбэрилдэг коллектив Хилганын колхоздо 100 номертой телефонно станциин барилгада 35,7 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ.

Иигэжэ колонныи коллектив байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабари амжалтатай дүүргэжэ, трест дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ шалгарагшадай ...одо оробо.

О. ИВАНОВА,
608-дахи ПМК-гай экономист.

ОВОЩ УРГУУЛАГШАД УРМАТАЙ

Кабанской районой Карл Марксай нэрэтэ колхозой парник дүрбэлжэн метр газар эзэлнэ. Нэгэ метр талмайhaa 1... үгэрсэ абтана.

Тепличнэ ажахын бригадир Н. Алсыков ажал хүдэлмэри эмхидхэхэдээ ехэ бэрхэ хүн юм. Диилэнхинь тэрэнэй оролдолгоор тус коллектив hайн амжалта түйлажа, колхозойнгоо кассада олзо оршо ехээр оруулна. Тэдэнэр 600 центнер үгэрсэ худалдажа, 96 мянган түхэриг олзо оршо оруулха түсэбтэй юм. Мүнөө дээрээ тэдэнэр 104 центнер үгэрсэ суглуулжа, 54,1 мянган түхэригэй сэбэр олзо оршо оруулаад байна гээшэ.

Софья Цыбиковна Бусурмановагай ударидадаг звено мүнөө эрхимлэнэ. Тус звено 38 центнер үгэрсэ хуряажа, 20 мянган түхэригтэ олзо оршо оруулhан байха юм.

Хоёрдохи hүүрида залуу овощ ургуулагша Любовь Урбановна Пиноевагай звено гараа hэн.

Рита Никитична Сушнеевагай звено мүн лэ hайнаар хүдэлмэрилнэ гэжэ тэмдэглэмээр.

Л. ЧЕРКАШИНА.

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ПРЕЗИДЕНТЫН УКАЗ

СТАТИСТИКЫН ТАЛААР СССР-эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ЭМХИНҮҮД БОЛОН АЛБАН ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1989 оной Хүн зоной бүхэсоюзна тоо бүридхэлгые бэлдэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ талаар ехэ ажал хүдэлмэри хэhэнэйнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-hээ

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Эрдынеева Дарима Цыдыповнае — статистикын Буряадай республиканска управлениин экономист.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРhАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Чумакова Ольга Григорьевнае — статистикын Сэлэнгын районно таhагай начальник.

Совет Социалис Республиканудай Союзай Президент М. ГОРБАЧЕВ

Москва, Кремль.
1990 оной июниин 20.

Парти тухай үгэ

ЭХИН ЭМХИНҮҮДЫЕ БЭХИЖҮҮЛХЭ

Россин Федерациин Коммунис парти бии болгоhон съездын хүдэлмэри тухай материалнуудые газетэдэ hонирхон уншабаб. Тиигээд газетын хуудаhануд дээрэ өөрынгөө хэдэн hанамжа хэлэхээ hанаа hэм.

РСФСР-эй Компарти хадаа КПСС-эй нэгэ горитой хуби байха ёhотой гэжэ hанагдана. Тиихэдээ Россин Компарти ямар байха зэргэтэй болоноб? Нэгэдэхеэр, партийна эхин организацинуудай нэрэ хүндэ, тэдэнэй ажал ябуулга хараа байса ургаха зэргэтэй. Өөhэдын Компарти партийна эхин шатын эмхинүүдые бэхижүүлхэ болоно.

Хоёрдохеор. Россин Коммунис парти бэеэ даанхай байха. Ондоо тээhээ дулдыдангүй, бэеэ даагаад хүдэлхэдөө, өөhэдынгөө аша туhада дабхар эршэтэйгээр хүдэлхэ гээд hанагдана. Энэ ушар коммунистнуудта түрүү зэргэдэ ябаха үүргэеэ хүсэд дүүрэнээр бэелүүлхэ арга олгогдохо, гадна коммунист бүхэнэй дүүргэжэ байhан hайн үүргэ элеэр харагдаха.

РСФСР-эй Коммунис партиие эмхидхэн байгуулгын съездын баталhан документнүүдые уншаад, мүн лэ хэдэн бодол түрэhэн байна. Коммунизм тухай холын хараа бодолтой социалис шэглэлые шэлэжэ абаhаниинь hайшаамаар. Интернационализмын эшэ үндэhэн дээрэ өөрынгөө ажал ябуулгые ябуулха гэжэ хараалhаниинь hайн байна. Общественгоо аша туhада элдэб үндэhэ яhатанай эблэрэл сахиха, амгалан байдал хамгаалха зохёон байгуулхы бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ гээшэ тон шухала. Энэ асуудалда съездын анхаралаа хандуулhаниинь hайн гээд тоолоноб. КПСС-эй ЦК-гай Платформо дээрэ Россин Федерациин Коммунис парти эмхидхэгдэжэ, РСФСР-эй арадуудта тон хэрэгтэй парти бии болобо гэжэ сэгнэнэб.

Д. ЯНДАНОВ,
Түнхэнэй районой Хэрэнэй поссоведэй гүйсэдкомой партийна организациин секретарь.

ТОДОРХОЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ХҮЛЕЭНЭБДИ

Манай Хүрбын совхозой коммунистнууд РСФСР-эй Коммунис партиие эмхидхэн байгуулгын съездын хүдэлмэриие ехэтэ hонирхон телевизорээр хараа, радио шагнаа, республикын болон түбэй газетэнүүдэй хуудаhануд дээрэhээ уншаhан байха юм. РСФСР-эй Коммунис партиин байгуулагдаhые дэмжэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ ажахынгаа холо, ойрын гүүртэ, отаранuудаар ябахадаа, тэндэ хүдэлжэ байhан хүнүүдтэй уулзажа, хөөрэлдөөб. Тэдэнэр минии хэлээшые гэршэлнэ.

— Россимнай Компарти ленинскэ, шэнэдхэгдэhэн Коммунис парти байхаhаа гадна, партийна олониитын засаг дүүрэнээр бэелүүлжэ байха ёhотой гэжэ hананам,— гэжэ залуу коммунист, холын Атархаанай бэлшээридэ малаа абажа гараад, хүдэлжэ ябаhан Эрдэм Лундуков хэлээ hэн.

Тэрэнэй эсэгэ Буряадай АССР-эй габьяата малшан Дугар Егнинович мүнөө үедэ партиин зэргэhээ хүнүүдэй олоороо гаража байhые тэмдэглээ. Имагтал коммунист бэшэшье hаа, партиин нэрэ хүндын унажа байхада, сэдьхэлни зобоно гэбэ. Тэрэнэй hанамжаар, парти урданайнгаа алдуунуудые дабтаха ёhогүй. Тэрэ хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай парти болохо зэргэтэй.

— Бидэ юрын хүнүүд партиhаа ехэ хубилалтануудые хүлеэнэбди. Теэд тэрэ хүлеэhэн юумэнүүднай, юундэшьеб даа, бэелүүлэгдэнэгүй. hайшаалтай үрэ дүнгүүд түйлагданагүй. Энэнь хайшаа юм бэ? Ойлгохонь бэрхэтэй. Иигэжэл партимнай өөрынгөө нэрэ хүндые унагаажа байна бэшэ гү?— гэжэ үнинэй коммунист, ажалай ветеран, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Дондок Доржиев сэдьхэлдээ hанажа ябаhан бодолоо хэлээ бэлэй.

Эдэ жэшээнүүд манай коммунистнуудай hанаагаа ехэл зобожо байhые гэршэлнэ. Партимнай элдэб анги боложо hалангүй, съездын үедэ үгээ ойлголсожо, бэхижэхэнь гээшэ гү? Парти өөрыгөө шэнэлэн хубилгаха шадалтай гээшэ гү? hүүлэй үеын байдалда ямар сэгнэлтэ үгэхэнь бэ? Энээндэ хабаатай хүнүүд харюусаха гү? Эдэ мэтын олон асуудалнуудые коммунистнууд, партийна бэшэ хүнүүд бэе бэедээ табижа, харюу хүлеэнэ. Эдэ бүгэдэндэ КПСС-эй XXVIII съезд дээрэ бодото харюу үгтэхэ ёhотой. Тиимэhээл хүн бүхэн энээниие хүлеэнэ. Энээнтэй оронноймнай саашанхи хүгжэлтэ нягта холбоотой. Минии hанахада, съездын делегадууд hонор толгойгоор, бүхы юумэ сэгнэжэ дуугаа үгэхэ ёhотой. Съездын хүдэлмэриие буруу hүргэхые оролдохо хүсэн бии. Тэдээндэ шанга харюу үгэжэ, түрэл партиингаа бата бэхи нэгэдэлэй түлөө оролдохо байха гэжэ найданаб.

Хэнэйшье мэдэхээр, hүүлэй үедэ хүн зоноймнай hуудал байдал урдынхида орходоо hайжараагүй, зүгөөр муудаа. Жаяг журамшье hулаpуулагдаа. Тиихэтэй хамта партиин ажаябуулга тухай элдэб шүүмжэлэлнүүд хэгдэнэ. Нэгэ заримаиинь зүбшье хэбэртэй. Мүн буруугааршье хэгдэhэн шүүмжэлэлнүүд яhала бии. Минии hанахада, хубилган шэнэдхэлгын үе сагай эрилтэнүүдээр бэелүүлэгдэжэ байhан хэрэгүүдhээ парти доторой демократиие үргэдхэлгэ гээгдэлдэ ороо.

Тиихэтэй хамта КПСС-эй зэргэнүүдhээ олоороо гараха ябадалые болюулхын тула партийна түлбэриин хэмжээе бага болгоо hаа hайн ха бэлэй. Энэ асуудалые партиимнай XXVIII съезд дээрэ хаража үзэгдэхэ, таарамжатай хэмжээн абтаха бэзэ гээд бодоноб.

Партиин нэрэ хүндэ коммунист бүхэнhөө, тэрэнэй ажал хүдэлмэридөө хандасаhаа гол түлэб дулдыдана. Энээн тухай ходол hанажа ябаха хэрэгтэй.

Г. ЦЫРЕНОВ,
Хүрбын совхозой парткомой секретарь.

Хориин район.

МЭДЭЭСЭЛ

СССР-эй Наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент, КПСС-эй гэшүүн Мохосоев Маркс Васильевич 59-дэхи наhандаа гэнтэ наhа бараба гээд КПСС-эй областной комитет, Буряадай АССР-эй Верховно Совет ба Министрнүүдэй Совет гүнзэгы гашуудалтайгаар мэдээсээд, түрэлхидтэнь, дүтынь хүнүүдтэ шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

ПАРТИЙНА ЖАБАЙДАЛ

АЖАЛШАДТАЙ ХОЛБООГОО БЭХИЖҮҮЛНЭ

Байгша оной февралиин 12-то КПСС-эй обкомой бюрогой заседани дээрэ партиин XXVIII съездэ бэлдэлгэтэй холбоотой асуудалнууд зүбшэгдэһэн байна. Тиин ажалшадтай холбоо барисаагаа шангадхаха, ниитын һанамжа, ажалша коллективүүдэй хэрэг байдалые үзэлгэдэ бүри үргэнөөр хабаадаха зорилготойгоор областной партийна конференциин урда тээ партиин обкомой байшан соо КПСС-эй обкомой гэшүүд ба гэшүүндэ кандидадууд хүнүүдтэй уулзалгануудые үнгэргөө бэлэй.

Март һараһаа май болотор долоон хоног соо хоёр удаа иимэ уулзалганууд саг үргэлжэ эмхидхэгдэһэн байна. Энэ хугасаа соо партиин обкомой 36 гэшүүн ба гэшүүндэ кандидат уулзалганиудта хабаадалсаа. Тусхайлбал, КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүд, секретарьнар К. А. Албашеев, Л. Ч. Нимаева, В. С. Тимашов, П. А. Чукреев, таһагые даагшанар В. Р. Булдаев, А. П. Елгин, В. Б. Лыкшитов, ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн Д. С. Степанов, республикын Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов, республикын профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ Н. А. Розанов болон бусад болоно. Эдэ уулзалгануудые үнгэргэлгэдэ Б. И. Николаев, Р. Б. Гармаев, А. С. Коренев, В. П. Грехов, К. Д. Лубсандоржиев болон бусад нүхэд хабаадалсаһан байна.

Дурсагдагша хугасаа соо 18 уулзалга үнгэргэгдөө. Тиин эдэ уулзалгануудта бүхыдөө 122 хүниие угтажа абаа. Партиин XXVIII съездын үзэмжэдэ табигдаха КПСС-эй ЦК-гай Платформын ба КПСС-эй Уставай проектнүүдтэ хабаатай олон һанамжануудые хүнүүд хэлэһэн байна. Областной парторганизациин ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудта анхарал хандуулагдаа. Жэшээнь, Гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай хүдэлмэрилэгшэ Н. Н. Гомбоева уулзалгада ерэхэдээ, мартын 4-нэй һунгалтада агитаторнуудай хүдэлмэриин муу байһанаар һанаагаа зобожо, үзэл сурталай хүдэлмэри шангадхаха тухай хэлэһэн байна. Республика соо кадрнуудые шэлэн абалгада дутуу дунданудай бии байһые Железнодорожно райгүйсэдкомой таһагай хүдэлмэрилэгшэ В. Р. Ринчинова заагаад, партийна зургаанууд энэ талаар хүдэлмэриеэ нарижуулха ёһотой гэжэ онсолоо.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха, республикын предприятинуудтай ба эмхи зургаануудтай хуули сахилгын органуудай холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ тухай асуудалнуудые Буряадай АССР-эй МВД-гэй ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд Ю. Ц. Будаев, Ю. А. Золтоев табяа. Тиин милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр байра, хамтын байрада таһалганудые үгэдэг болог лэ, Улаан-Үдэ хотодо МВД-гэй хүдэлмэрилэгшэдтэ хамтын байра барихаар болоо гэжэ тэдэнэр тэмдэглэһэн байна.

Республикын кооперативуудай хүдэлмэри нарижуулха тухай «Кондинский» кооперативай түрүүлэгшэ А. Д. Егоров хэлээ.

Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хонишон С. Ц. Жамбалов уулзалгада ерэжэ, хүдөөгэй ажалшадые худалдаа наймаанай талаар хангалга муу, иимэ байдалые эрид һайжаруулха тухай һанамжалаа.

Дээрэ дурсагдагша 122 хүнэй 58-ниинь гэр байра, 17-ниинь үмсэдөө хүнгэн автомобиль абахадамнай туһалыт гэжэ хандаһан байна. Улаан-Үдэ хотодо байрын гэрнүүдтэ телефон тодхолго тухай асуудал «хүжүүнээр» шиидхэгдэнэ гэжэ зарим хүнүүд гомдол баряа.

Хүнүүдые угтан абаһан харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдэй гар табилгатайгаар 72 гүйлта зохихо зургаанууд руу эльгээгдээ һэн. Тэдэнэй 62-тонь харюунууд абтаа. Бусадаарнь хэмжээнүүд абтажа байна.

Бэшэгээр эльгээһэн гү, али өөрөө ерэжэ дуулгаһан хандалгануудые саг соогоо, гүнзэгыгөөр нютаг дээрээ зарим совет ба ажахын зургаануудай харадаггүйһөө, албан хойрог ябадал гаргаха, унжагайруулха, яб гэмэ тодо харюу үгэхэгүй ушарнуудһаа уламжалан, КПСС-эй обкомой гэшүүдтэ зон олооро хандана гэжэ эдэ уулзалгануудай дүнгүүдые шэнжэлхэдэ харуулна.

Иимэ байдалые ондоошье баримта гэршэлнэ. КПСС-эй обкомдо бэшэгээр гү, али сэхэ өөрөө хандаха ушарнууд энэ жэлдэ олошороо. Байгша оной хахад жэл соо 892 бэшэг, гомдол ороо. Партиин обкомой гэшүүдһээ ба гэшүүндэ кандидадуудһаа гадна КПСС-эй обкомой хүдэлмэрилэгшэд гүйлтаарнь 820 хүнтэй уулзаа. Тиигэжэ нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, хоёр дахин олон болобо.

Ажалшадай ажабайдалай али бүхы муу талануудые, ниитын һанамжын бодото байдалые КПСС-эй обкомдо ороһон бэшэгүүд гэршэлнэ. Общественно шэнэдхэн хубилгалгын, демократи ба нюуцалгагүйгөөр мэдээсэлгые хүгжөөлгын, партийна, совет ба ажахын зургаануудай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулгын асуудалнууд бэшэгүүд соо оло дахин табигдана. Ажабайдалай амин шухала асуудалнууд, илангаяа гэр байрын эрхэ байдалые һайжаруулгын, эдеэ хоолоор, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараагаар хангалгын, элүүр энхые хамгаалгын асуудалнууд зоной һанаа зобооно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд бэшэхэдээ, тэдэндэ үгтэһэн хүнгэлэлтэнүүдые хэрэглэхэ, хандалгануудыень шиидхэхэ хэрэгтэ албан хойрог ушарнууд олоор үзэгдэнэ гэжэ мэдээсэнэ. Илангаяа дайнай инвалидуудые, наһа бараһан сэрэгэй алба хаагшадай бүлэнүүдые гэр байраар хангаха хэрэг муугаар шиидхэгдэнэ.

Мүнөө гансал Улаан-Үдэ хотодо гэр байрынгаа эрхэ байдал һайжаруулха талаар ээлжээндэ дайнай 1707 ветеран, тэрэ тоодо 254 инвалид байна. Тэрэшэлэн энэл ээлжээндэ наһа бараһан сэрэгшэдэй 117 бүлэ, 83 сэрэгшэд-афганецууд тоологдоно. Энэ асуудалда айхабтар ехэ анхарал хандуулжа, нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Хүдөөгэй ажалшадһаа ороһон бэшэгүүд ба хандалганууд КПСС-эй обкомдо али бүхы талаһаа шэнжэлэгдэдэг юм. Социально-экономическа шэнжэтэй шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ, шиидхэбэринүүдые зохёон абалгада ажалшадай бэшэгүүд хараада абтадаг гээшэ.

Гүйлта болон мэдүүлгэнүүдыень зүб мүрөөр шиидхэхын аргагүй хандалганууд ажалшадһаа мүн лэ олоор ороно. Жэшээлхэдэ, хуушан ажалдань оруулха, сүүдэй шиидхэбэри шэнээр хараха, гэр байра үгэхэ гэхэ мэтын асуудалнууд нэтэрүүгээр табигдадаг байна. Тобшолходо, ажалшадай бэшэгүүдтэ тон анхаралтайгаар хандажа, тэдэниие партийна, совет болон ажахын зургаануудай хүдэлмэриин шухала хубинь болоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Н. ШЕЛКОВНИКОВ,
КПСС-эй обкомой юрэнхы таһагай секторые даагша.

Хойто-Байгалай районой ажалшад арбан хоёр табан жэлэй һүүлшын жэлэй даабари амжалтатайгаар дүүргэжэ, түсэбөөр хараалагдаһан объектнүүдые саг соогоо ашаглалгада тушааха, һү, мяха ехээр үйлэдбэрилхэ, загаһа золборилхо зорилго урдаа табяад, хэлсээтэ уялгануудаа дүүргэхын тула яһалан оролдоно. Олонхи коллективүүд ёһотой үрэ дүнгүүдые түйлана. Манай газетын корреспондент ЖАМЬЯНОВ һаяшаг арадай депутадуудай Хойто-Байгалай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо ИГОРОВТОЙ уулзажа, хэдэн асуудалда харюусахыень байна.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭ АРГА

Асуудал: Иннокентий Матвеевич, Хойто-Байгалай районой ажалшад БАМ-ай барилга дүүргэлсэхэ хэрэгтэ бага бэшэ хубитаяа оруулалсаа һааб даа. Мүнөө олон мянган транспортна барилгашад юу хэнэ гээшэб?

Харюу: Үнгэрһэн жэлэй октябриин 30-да БАМ-ай барилга дүүргэгдэжэ, саг үргэлжын ашаглалгада тушаагдаһан юм. Лензһээ Амар мүрэн хүрэтэр ашаатай, хүн зониие һуулгаһан поезднууд ябажа эхилээ бэлэй. Үдэр хоногой ошохо тума БАМ-ай харгыгаар ашаатай локомотивууд бүри олоор ябажа, олон миллион тонно ашаан, олон мянган хүн зон шэнэ харгыгаар зөөгдэнэ. Хойто-Байгалай районой ажалшад түмэр зам ашаглана, үйлэдбэриин, социальна объектнүүдэй барилга үргэлжэлүүлһээр. Северобайкальск хотодо, Ангоя, Уоян, Янчукан, Муякан станцинуудта байрын гэрнүүд, социально - соёлой байшангууд, промышленна объектнүүд олоор баригдана. Жэшээнь, Северобайкальск хотодо ойрын үдэрнүүдтэ 700 һууритай соёлой байшан ашаглалгада тушаагдахань. Һаяшаг 60 байратай гэр ашаглалгада тушаагдаа. Байгша ондо Северобайкальск хотодо 17 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана. «ЛенинградБАМстрой» гэжэ барилга-хабсаралгын поездын хүдэлмэришэд илангаяа шалгарна. Азербайджанай барилгашад Ангоя станциин, Армениин ССР-эй түлөөлэгшэд Янчукан станциин, Литвагай ССР-эй барилгашад Уоян станциин барилга байгша ондо дүүргэжэ, саг үргэлжын ашаглалгада тушаахын тула яһалан оролдожо байна. Литвагай түлөөлэгшэд Уоян станцида түмэр замай вокзалай, дунда һургуулиин, саад яслиин байшангуудые, байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаагаа юм. Байгша ондо 40 байратай хоёр гэр түмэр замшадта тушаажа, Уоян станциин барилга дүүргэхэнь.

Хойто-Муяын 15 километр тоннелиин барилга түлэг дундаа. Үшөө гурбан километр тоннель барихань үлөөд байна. «БАМтоннельстрой» управлениин хүдэлмэришэд байгша ондо 1400 метр тоннель бариха даабаритай юм. Управлениин хүдэлмэришэд Москва, Алма-Ата, Днепропетровск хотонуудта метронуудые барилсажа, олон миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэжэ, түсэбтэ даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Хойто-Байгалай районой ажалшад үхэр малайнгаа тоо толгойе олошоруулжа, һү, мяха бүри өхөөр худалдаха гэжэ эрмэлзэнэ. Хүдөөгэй ажалшад муу бэшэ үрэ дүн түйлажа ябана.

Асуудал: Уоян—Тазы гэжэ авто-харгы баригдана гээшэ гү? Барилгын ямар эмхинүүд эндэ хүдэлнэб?

Харюу: Мостострой-9 трестын хүүргэ баридаг 52-дохи, 53-дахи отрядуудай, барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын коллективүүд «Бурятавтодор» нэгэдэлэй коллективтэй ажалай хэлсээ ба[...] Уоянһаа Тазы тээшэ авт[о-харгы] барилсажа байна. [...] баридаг 53-дахи отряд[ай хү]дэлмэришэд илангаяа [...]на. Светлая, Катера [...]г дээгүүр хүүргэнүүдые [...]өр барина. Уоянһаа [...] хүрэтэр 70 километр ут[...]о-харгын барилга 1992 [...] дүүргэгдэхээр хараалагд[...]дохи отрядай гэшүүд [Нижн]еангарск поселогһоо [...]Уян хүрэтэр арбаад [...] бариха ёһотой юм. [...] эдэнэр Сырой Мол[...] Холодная голнууд дээг[...] машинануудай ябаха [...]үдые барижа байна. [Ү]дэрнүүдтэ Сырой М[...] гол дээгүүр хүүргэ [...]ка, ашаглалгада тушаа[...]. Түс отрядай хүдэлм[...] Хойто-Байгалай ра[...] саашанхи хүгжэлтэдэ а[...]ехэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ[...]эй. Хүүргэ баригшадай зорилгонь тон ехэ. Эдэ[...]бари болон уялгаа[...]о үлүүлэн дүүргэжэ, б[...] дундаһаа шалгаржа яб[...]

Асуудал: [Ниж]неангарсктрансстрой» [...] хүдэлмэришэд ямар [...]эхэ болоноб? Богони[...] хөөрэжэ үгыт!

Харюу: Т[...]на барилгашадай ажа[...] тухай хэлэхэ болоо [...]мэ байна. Түс трестын [...]шад богонихон сагайда манай райондо ех[...]нэй барилга хээ, хэнэ[...]үүрин тосхонуудые ст[...]азъезднүүдые, бүхэли[...] эндэ бод[...]хоолсожо, о[...] милион түхэриг ашагла[...]а юм. Ойрын гурба-[...] жэл соо эдэнэй Хо[...]алда хэхэ юумэн яһал Шубуунай фермэ, үһа[...]лэхэ түхеэрэлгэнүүд, комплекс, теплицэ бо[...]ад барилга хэхэ юм. [...]тна барилгашад Уоян[...]гэһэн авто-харгын бар[...]хабаадалсаха. Эдэнэр [...]обайкальск хотодо шул[...] табан даб-хар гэрнүү[...]рдхоолсожо захалба. [...] Таловка поселогто [...]етон хэрэгсэлнүүдые [...]аг заводой цехүүдые [...] барилсана, мүн эндэ о[...]хар гэрнүүдые бодхо Транспортна барили[...] Шэтэһээ Хабаровск Транссибириин түмэр [...]һэльбэн барилсажа, эые электрижүүлхэ хү[...] хэжэ эхилэ[...]. «Нижнетрансстрой» трестын хүд[...]эд Лена—Сортировоч[...] станциин, Усть-Кут хорилгада хабаадалсаха [...]дэнэй хэхэ хүдэлмэри[...] түс трестын хүдэлмэриш[...] түлэб байрын гэрнү[...] социально-соёлой [...] ба[...]дые барижа, БАМ-аин, посёлогуудые, ст[...]дые болбосон түхэлтэ[...]охо, хүдэлмэришэдэй [...]л һуудалые һайжаруулх[...]тэ хубитаяа оруулалсах[...]

Асуудал: [...]ай барилгашад, түмэр[...]д, хүдөөгэй ажалшад подрядай, өөһэдыгөө [...]өө мүнгөөр хангаха г[...]р хүдэлжэ эхилээ гэзэ[...] онол арга хэрэглэһэн[...]эр һайн хубилалтанууд [...] эхилээ гү?

Харюу: [...]рим үйлэдбэридэ нэбэ[...] гээшэ тии[...]мэ амар хэрэг[...] Северобайкальск[...]май отделени[...] үсөөн хүнтэй[...]һэн Белоруссии[...]дай онол ар[...] үзөө юм. Түр[...]гэмгүй үрэ дү[...]лаа. Зарим [...] машинистнүүд [...]гөөр сүүдхэд[...] туршада хүдэл[...] бэшье эдэнэр [...] даа зарим үш[...] гаргадаг болоо[...] сиин түмэр [...] аргаһаа арсах[...] логдоо. Мүнөө[...] үнгэрһэн жэл[...] дахин ехээр а[...]тын подрядай [...]лажа эхилһэн[...] мотивууд, ваго[...] тэйгөөр хэрэгл[...] миин байха са[...]

«Нижнеангар[...] трестын колект[...]лэн хамтын [...] маар ажаллаж[...] Барилга түргэ[...] нартайгаар хэж[...] объектнүүдые [...] болзортонь а[...] шаадаг болоо[...] лэдбэридөө [...] түхэригэй сэбэ[...] Энэ мүнгөөрө[...] нүүдые, социа[...] байшангуудые [...] Жэшээлхэдэ, [...] тив Северобай[...] 127 байратай [...] бассейн, спор[...] өөрынгөө хүдэ[...] рижа байнхай[...] строй» управл[...] строй-9» трест[...] шэд шэнэ он[...] амжалтатайгаар [...] нэбтэрүүлжэ, [...] ри, абаһан [...] бэелүүлнэ.

Асуудал: И[...] веевич, Хойто[...] ной промышле[...] нуудай ажал [...] шохоноор хөө[...]

Харюу: Ниж[...] гаһанай завод[...] кальскын һүнэ[...] най барилгын [...] гаргадаг комб[...] тивүүд жэлһээ[...] жээнэй продук[...] лоно. Хэрбээ [...] лион түхэригэ[...] продукци гарг[...] 8 миллион 700 [...] гэй продукци [...] бди. Уоянай б[...] ал гаргадаг к[...] лектив ехэ пр[...] Эдэнэр ойрын [...] лион түхэригэ[...] дэ гаргахаар [...] робайкальскын [...] коллектив са[...] зүйл элбэг [...] районойнгоо [...] рэглэмжэ хүс[...] гаха гэжэ эр[...] заводой колле[...] сагаан эдеэнэ[...] оной бүхы һ[...] гудай магази[...] дадаг болонхо[...] скын загаһана[...] дэлмэришэд [...] 6000 центнер [...] жа, сонгоожо[...] эрилтые хүсэ[...] рэгтэ хубитая[...]

1990 ондо [...] ажалшад эрхи[...] лажа, арбан [...] жэлэй даабари [...] дүүргэхэ хэрэг[...] далаа элсүүлн[...] түрүүшын хах[...] үзэхэдэ, район[...] урдаа табиһан[...] дото дээрэнь [...] арга шадалтай[...]

ЭРХЭНҮҮДЫЕ ҮГЭХЭ

Партиие хубилган шэнэдхэнгүй общественно хубилгажа болохо гү! Коммунистнууд юундэ дайшалхы үүргэеэ алдаа, нэрэ хүндэеэ унагаагаа гээшэб! Партида этигэл бусаахын тула юу хэхэ ёһотойб! Эдэ болон бусад асуудалнуудта харюусахыень прибор бүтээлгын заводой 15-дахи механическа цехэй партийна организациин секретарь Марина Владимировна ЛЮБАРЬТА хандаһан байнабди. Тэрэнэй харюу доро толилногдобо.

КПСС-эй XXVIII съезд дээрэ партиин хуби заяан шиидхэгдэхэнь гээшэ. Энээнһээ партиин саашанхи байдал дулдыдаха. Эндэл зүб шиидхэбэри абажа, партияа, ороноо мүнөөнэй хүндэ байдалһаа гаргаха, партиин нэрэ хүндые бусааха арга бии гэжэ найданабди. КПСС-эй ЦК-гай болон бусад платформонуудай проектнүүдые уншаад байхадаа, ямар юумэнэй КПСС-тэ хэрэгтэй, ямар юумэнэй тэрэниие нэгэдүүлхэ, партийна журам бэхижүүлхэ байһыень толгой соогоо шүүжэ ойлгохые оролдоһон байнаб.

Сэхыень хэлэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай Платформын проект соо олон юумэн ойлгосогүй. Бодото юумэн бодото нэрээрээ нэрлэгдээгүй, юрэнхы дээрээ хэлэгдэһэн юумэн олон. Партийна эхин организацинуудта ехэ эрхэнүүдые үгэһэниинь һайшаалтай. Демократическа централизм заатагүй үлөөхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ дуугаа үгөөд, үсөөн үлэһэн зондо өөһэдынгөө һанал бодол табиха эрхэ үгэхэ хэрэгтэй. Үгы һаа, олоной бодол буруушааһан хүнүүдые харшалха, газаашалха ябадал дахин һэргээгдэхэ. Харин иимэ хүнүүдэй эрхэ хаһажа болохогүй. Тиихэдэ доодын органуудые дээдын органуудай заабари бодожо үзэнгүй, гансал дүүргэхые мэдэдэг орган болгобол, бүхы юумэ хуушан харгыдаа орохо.

Партийна эхин организаци бүхэниие партиин шиидхэбэри абалгада нүлөөлхэ эрхэтэй болгохо хэрэгтэй.

Партиин мүнгэн тухай. Партийна эхин организацинууд партиин гэшүүнэй түлбэриин эзэн байха ёһотой. Областной комитедэй коммунистнуудтай хөөрэлдэжэ, тэдэнэй һанамжа, захяа хараада абажа, партийна эхин организацинуудта мүнгэ үгөө һаань, энэниие дэмжэхээр. Харин обкомой өөрөө мэдээд, энэ мүнгэ партийна эхин организацинуудта хубаагаа һаань, буруу. Партиин гэшүүдэй түлбэриин 50 процентнь эхин организацинуудта үлэхэ ёһотой.

Демократическа платформо тухай хэлэхэдэ, партиин зорилгонууд тухай энээн соо багаар хэлэгдэнхэй. Мүн хүдэлмэришэн ангиин үүргые дахинаа хаража үзэхые дурадхана.

Партиин нэрэ хүндые һэргээн үргэхын тула мүнөө үедэ партиһаа гарахаяа һанаһан хүнүүдтэ иимэ арга боломжо бултандань үгэхэ шухала. Иимэ хүнүүдэй мэдүүлгэнүүдые зүбшэн хэлсэһэнэй хэрэггүй. Тэрэшэлэн КПСС-эй Платформын проект соо үгтэһэн эрхэнүүдые партийна эхин организаци бүхэндэ үгэхые дурадханаб. Тиигэбэл, манай парторганизаци коммунистнуудта туһалха, коллектив соогоо бодото нүлөө үзүүлхэ хүсэн болохо һэн.

В. ВОЛЬСКИЙ,
бэшэжэ абаба.

Петр, Екатерина Афанасьевтан 1988 оной декабрь һараһаа эхилжэ, арендна подрядай гуримда ороод хүдэлмэрилжэ байнхай. Эдэнэр гэр бүлын арендна бригада бии болгоходоо, 20 һаамхай үнеэ колхозһоо абаһан юм. «Гигант» колхозой түбтэ, Шэнэ-Бэрээн һууринда мал һүрэгөө байлгаха байра олдобогүй. Тиихэдэнь Петр удаан бодомжолжо байнгүй гэрэйнгээ газаа, хартаабхынгаа поли дээрэ 20 үхэр багтааха байра барижархёо һэн.

«...БОДОТО АРЕНДАТОРНУУД БОЛОЖО ШАДААГҮЙБДИ»

— Бодото арендаторнууд боложо шадаагүй байнабди. Юундэб гэхэдэ, арендаторнуудта газар үгтэхэ ёһотой. Зүгөөр колхозһоо газар эрижэ ядаабди. Газартай болоол һаа, малайнгаа тэжээл өөһэдөө ургуулхашье, бэлэдхэхэшье байгаабди. Бидэ малайнгаа тэжээл колхозһоо худалдажа абаха баатай болодогбди. Үбэлэй һаранuудта дундаа зэргээр малай тэжээлдэ 700-гаад түхэриг мүнгэн гаргашалагдана,— гээд Петр Яковлевич гомдолтойгоор мэдүүлнэ.

— Хүдөөгэй зондо өөһэдөө мэдээд үйлэдбэриеэ хүгжөөхэ эрхэ олгохо тухай элдэб шатын суглаан дээрэ хэлэгдэнэ. Энээн тухай газетэнүүд бэшэнэ, телевидени радиогоорше дамжуулагдана. Теэд манай колхозой правлени, нютагай совет хуушанайхяараал ажаллаһаар. Газартай болоо һаа, ажалаймнай үрэ дүн, олзо оршомнай дээшэлхэ һэн,— гээд Екатерина һамганиинь хөөрэлдөөндэмнай оролсоно.

Эдэ хоёрой үнэхөөрөө хүдэлжэ шадаха байһаниие тэдэнэй түйлаһан үрэ дүнгүүдынь гэршэлнэ. Үнгэрһэн жэлдэ тэдэнэр хорин үнеэнһээ арбан долоон тугал абаха даабаритай байһан аад, 24 тугал абажа түлжүүлһэн байна. Харин үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һааһан габьяатай. Тиин тэдэнэр яһала үндэр амжалтануудые түйлаһан байна ха юм.

Газаагуурнь ябажа, малайнь байра байдал харабабди. Ёһотойл ажалша, бэрхэ, уран гартай хүн эндэ байдаг гэжэ хүрэһөөр мэдэгдэнэ.

Малайнь байра соо үнеэдые һаадаг, амяарлагдаһан бишыхан таһаг бии. Тэндээ нэгэ нэгээр үнеэдээ оруулжа, түсхай түхеэрэлгэнүүдээр тэдэнээ һаана. Һаагдаһан үнеэдээ мүн лэ ондоо таһаг соо оруулжа амяарлана.

Эдэнэр гурбан басагатай, тэдэнь шадаха зэргээрээ эхэ эсэгэдээ туһалдаг юм байна. Үнеэдые, тугалнуудые уһална, бэлшээридэнь гаргажа харууһалалсана. Богонёор хэлэхэдэ, тэдэнэр эгээл найдамтай туһамаршадынь болонхой.

—Петр Яковлевич, та арендэдэ гарахадаа, ганса мал бэшэ, мүн бусадшье юумэ даажа абаа ёһотойт. Жэшээнь, мори, трактор...

— Зүб. Хоёр моритойбди. Нэгээрнь малаа харууһалдагбди, харин нүгөөдөөрнь — газаа досоодохи ажалаа хэдэгбди. Юрэдөө, хүдэлмэри гэжэ барагдахагүй ха юм. Жэшээнь, һааһан һүеэ фермэ дээрэ абаашажа тушаадагбди.

Т-25 түхэлэй трактор колхозһоо худалдажа абаха гээд ядалсаад байнабди. Үни хада хуушаржа һалашаһан трактор манда үгтөө һэн. Тэрэнь хоёр үдэр хүдэлөө болоод эбдэршоо юм. Мориһоо бэшэ унаа үгы болоод байнабди.

— Зооветмэргэжэлтэд мүн колхозой бусадшье мэргэжэлтэд эндэтнай ерэжэ, ажал хэрэгээртнай һонирхоно гү?

— Тэдэнэр бидэнэй хүдэлмэреэр огто һонирхоногүй, жэлһээ үлүү тэдэниие хараашьегүйбди. Бидэ мүнөө хэнэйшье бэшэ болонхойбди. Фермэ дээрэ малшадта гэжэ хоморой эд бараан, продуктнууд заримдаа худалдагдадаг, манда юуншье хүртэдэггүй,— гэжэ гэрэй эзэн эхэнэр гомдоно.

Арендаторнуудта иимээр хандажа байхадань, хэн хүдэлхэ дуратай байхаб даа. Хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо гээ һаа, нэн түрүүн арендэ, подряд гэхэ мэтын шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлжэ байһан хүн зониие ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхарха, тэдэндэ шадахыса туһалха ёһотой байгаа бшуу. «Гигант» колхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд тобшолол хэжэ, шэнэ гуримда орожо хүдэлхэ дуратайшуулда үргэн харгы гаргажа үгэхэ ааб за гэжэ найдагдана.

Б. БОДИЕВАЙ фототекст.

Зураг дээрэ: П. Афанасьевтанай гэр бүлэ.

Загарайн район.

ГАЗАРАА УНДАЛУУЛНА

Ажахыодуудай звенонууд һүүлэй [...] шада хаадрядай гуримаар ажалаа [...] ургасынгаар салин хүлһэеэ абадаг бо[...]

Лугово бүхыдөө 890 гектар нуга са[...]дажа үгтөөдондо жэлэй дүнгөөр Бод[...]зойнгоо н болоһон Дулгар Цыбикжа[...] Бадмацырендоржиев, гэгшэд газараа [...]

Бэшүүрон.

ТЭРЭ ХОЛЫН 30-аад ОНУУДТА...

Агын автономито округой Могойтын районой «Путь Ильича» колхоз байгуулагдаһаар 60 жэлэйнгээ ойе байгша ондо тэмдэглэхэнь. Тэрэнэй түрүүшын алхамууд тухай хөөрөөе доро толилнобди.

Энэ хадаа нилээн холо сагта болоһон үйлэ хэрэг. 1929 оной ноябрь һарада Ага тосхонһоо Бооржигантайн сомоной Харгыта нютаг руу коммуна байгуулха зорилготойгоор Папа Цыренов гэжэ нэгэ хүн ерэбэ. Тиигээд лэ яаралтай суглаан зарлагдажа, Сэнгэ Боролдоевой һэеы гэрээр дүүрэн хүн зон сугларһан юм. Би тиихэдэ 11-тэй ябааб, тиимэһээ ехэшүүлтэй хамта энэ гэр руу орохо эрхэгүй һэм. Гэбэшье эжынгээ — Тамжид Тарбаевагай түс суглаан тухай хөөрэһые мүнөөшье болотор эли тодоор һанадагби. Тэрэ суглаан дээрэ Папа Цыренов үгэ хэлэжэ, хамтын ажал юугээрээ һайн бэ, үгытэйшүүлдэ зохид болохо тухай хөөрэһэн байгаа. Тэрээндэ олон асуудалнууд табигдажа, хангама һайн харюунуудшье абтаһан юм. Тиигээд лэ олохон хүн зон коммунада орохо тухайгаа мэдүүлжэ, список бүридхүүлэгдээ һэн.

Үдэшэлэн манайда тэрэ ерүүл хүн ороо бэлэй. Манай хүгшэн аба Эрдэни Тарбаев, эжымни тэрээнтэй бүхэли һүниндөө шахуу коммуна тухай, тэрэнэй онол арга, ерээдүй ажабайдал тухай хөөрэлдэжэ хоноһон юм. Абаяа гээһэн манайхинда ганса эжын хүсөөр амидархань бэрхэтэйхэн бэлэй. Хоёр бага хүүгэд, мүртэй ажал хэжэ шадахаяа болиһон хүгшэн аба... Тиигэжэ манай гэр бүлэ «Шэнэ ажал» гэжэ нэрэтэй Сүүгэлэй коммунада ороһон намтартай. Бидэ Харгыта гэжэ газарта ажаһуугша һэмди. Эжымни коммунын суглаан, зүблөөнүүдтэ Сүүгэл руу ходо ошогшо бэлэй. Тэндэһээ ехэ хүхюутэй, зугаатай ерэдэг һэн. Үбэлшье үнгэржэ, коммунынгаа газар дайдада — Зүүн-Сүүгэл руу нүүхэ баатай болобобди. Залуу коммунарнууд — Цэндүү Бабуев, Буда Дашибалданов, Гунга Дугаров, Мүнхэ Жамбалов ба Чимит Найманов гэгшэд манайда ерэжэ, эжымни тэдээндэ эдеэ шанажа хонуулаа һэн. Үдэшэ орой болотор тэдэнэрэй шэнэ комсомол дуунуудые дуулаһыень мартагшагүйб. Үглөөгүүр эртэ бултадаа бодожо, һэеы гэрыемнай задалаад, мөөрнүүдтэй бишыхан амбаарысмнай тэргэдэ шагтагалаад, барааемнай тэргэдэ ашаһан юм. Удаань бултадаа сай уугаад, түрэл газартаяа хахасажа, ухибүүд бидэ тэргэдэ һуугаа һэмди. Хүгшэн аба зээрдэ мориндоо мордоод лэ, харгы замда гараа бэлэйбди. Бүгэдын һүүлээр хонид, үнеэдые тэдэ хүбүүд туугаа. Удэ багаар хүрэхэ газартаа ерээ һэмди. Тиигээд лэ һэеы гэрээ табижа эхилбэбди. Манай Харгытаһаа коммунада орохоор олон зон бэшүүлһэн аад, һүүлдэнь бултадаа арсажа, гансал манай бүлэ үлөө бэлэй. Баруун-Түтхэлтэһөө Мүнхэ Жамбалов, Цырен Жамбалова, Чимит Найманов, Доржи Добчинов, Бальжинима Добчинов, Цырегма Добчинова гэгшэд коммунада ороһон юм. Коммунын түрүүшын түрүүлэгшээр хуушанай коммунист Цыден Очиров хүдэлөө. Би эндэ олон нүхэдтэй болобоб—Ширнин Бадмаев, Нима Очиров, Дулма Дашибалданова, Долгор Цыденова ба бусад. Ород талатайшье болообди: уһан буряадаар дуугардаг, хододоо энеэбхилжэ ябадаг, хорогүй һайн ород Емельян Петров эндэ ажаһуугша һэн. Тэрэ орооһо тээрмэдэдэг бэлэй. Елена ба Глаша хоёр басагадтай һэн.

Үхэр малаа хамтадхаһан хойноо үбэлдөө тэдэнээ байлгаха ехэ үбэлжөөн баригдажа эхилһэн юм. «Ангиин дайсанай агитаци артель унагаахын хүсэлэнтэй, хорото дайсанай агитаци колхоз унагаахын хүсэлэнтэй» гэһэн дуу дуулалдан, коммунынхид нютагай нюдарган баяшуулай элдэб добтолгонуудта харюу үгэхын тула таба һүрэдэг буунуудтай ба бердаанхануудтай, моритой харуул байгуулба. Эдэнэр бүхэли һүниндөө коммунын амгалан байдалые манажа хонодог һэн. Нэгэ тулалдаанай удаа нюдарган баяшуул Үрөөнэйн хүбшэ руу тэрьедэбэ. Гэбэшье үглөөдэрынь олонхинь бэеэ тушаахаяа сомоной Советтэ ерээ бэлэй. Бидэ, ухибүүд, эдэнэрэй буу шуугаа, моридоо тушаахыень хараһан байнабди. Аймагай түбһөө хирэ-хирэ болоод лэ ОГПУ-гай бүлэг ябажа, тэдээнтэй нютагай эдэбхитэйшүүл ниилэржэ, нюдаргашуулда толгойгоо үргэхыень забда үгэдэггүй байгаа бшуу.

Багаһаа хойшо ажалда атаржажа, хүдэлмэридэ хүдэржэжэ, бидэ, ухибүүд, коммунада туһа хүргэхые яһала оролдогшо һэмди. Нурын-Булам гэжэ газарта үбһэ хамтадаа сабшадагаа мартагшагүйб. Намар болотор бидэ үбһэ сабшалсаад, удаань Бооржигантайн-Адагта һургуулида ороо бэлэйбди. Жамса Наманжуев бидэндэ ном заагаа.

1931 оной зун манай коммуна Шара-Хүндын коммунатай ниилэжэ, тэндэхи зон Олон-Булаг гэжэ газар руу нүүһэн юм. Эгээл тиихэдэ коммунамнай хүсэтэй, томо, хэндэшье диилдэхэгүй болоһон гээд ухибүүн ухаандаа һанаһан байнаб. Залуу ород хүбүүд олошороо. Хамтадхаһан коммунын түрүүлэгшээр дунда зэргын наһанай, үндэр, сэбэр хүн Аюша Золтоев болоо һэн. Манай Цыден Очиров Ага тосхондо аймагай гүйсэдкомдо хүдэлмэрилхээр эльгээгдэһэн юм. Энэл үеэр нюдарган баяшуулые сүлэлгэдэ эльгээлгэ эхилбэ. Тэдэнэй адуу мал, зэр зэмсэг манай боложо, одоошье амжаһан байгаа хабди. Зундаа ухибүүд паар хахалалгада хабаадагша һэн. Ород нүхэд буряадуудые газар яажа хахалхаб, элдүүрилхэб гэхэ мэтээр һургадаг бэлэй. Бидэнэр, багашуул, мори, сарнуудые туугша һэмди. Тиигэһээр үбһэнэй хаһа эхилжэ, минии нүхэд—Тогон Болотов, Цырен Аюрзанаев, Болот Манзанов, Ширнин Бадмаев, Лама-Очир Очиров, Нима Очиров, Дулма Дашибалданова, Саманди Дамдинова, Мэдэгма Тагарова ба бусад бригаданудаар хубааран, бэе бэетээ мүрысэжэ байгаад, үбһэ сабшагша бэлэй. Гэр байра, малай байра бариха асари ехэ ажал хүдэлмэри бурьялдаг һэн. Коммунарнуудай ерэн процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй, тиимэһээ тэдэнэр үдэртөө ажаллаад, үдэшэлэн керосинаар носодог лаампын бүрүүлхэн гэрэлдэ хуушан латые шудалагша бэлэй. Ехэшүүл бултадаа столоводо эдеэ хоол баридаг, харин үбгэд ба хүүгэдтэ эдеэ хоол коммунын конторо соо бэшүүлэгдэжэ, гэртэнь асарагдадаг һэн.

1932 оной май һарада манай коммуна Сагаан-Уулын сельсоведэй Хадханай-Адаг газар руу нүүжэ эхилһэн юм. Табтаанайн Доржо Цыденов түрүүлэгшэтэй һэмди. Олон гэр бүлэнүүд, хүдөө ажахын техникэ, адуу мал шэнэ газар руу зорижо, юрэдөө, ехэ нүүдэл болоһон агша. Мүнөө һанаад үзэхэдэ, Бару[...] Хадханай-Адаг хүрэтэр тиимэшье холо бэшэл даа, хар[...] тиихэдэ үни удаан [...] ой тайга соогуур ябажа хүрэһэндэл һанагдаа бэлэй. Шэнэ газар яһала һайн, гоё һэн. Ухибүүдэй уһанда орохоор Ага гол хажуудахан урдана, тээ саана ой харлана... Нэгэтэ үдын хойно бидэниие, ухибүүдые, түрүүлэгшэ дуудаба. Правлениин гэр руу ороходомнай, Павел Аюрзанаев Цыбжит Дамдинова хоёр ехэшүүл түрүүлэгшэтэй хамта бидэниие угтаа һэн.

— Паар хахалжа, бидэндэ туһалыт гэжэ гүйхаяа таанадые дуудаабди. Шэнэ газарта һая нүүжэ ерээбди. Ехэшүүлдэ гэр байра бариха, үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ, үбһэ сабшаха гэхэ мэтээр ажал үгаа ехэ. Т[...] бидэ таанадые туһа[...] байнабди. Бригадираар Аюрзанаевые, тогор Цыбжит абгайе ура[...]гээд түрүүлэгшэ бидэндаа бэлэй. Бидэнэр «д[...] дүүргэхэб ди, үлүүлэ[...]хэбди» гэжэ харюуса[...]. Үглөөдэрынь халбаг, мылэ, полотенци [...]тын мэшээгтээ хэһэн [...] сугларжа, мори, сар, борной ба бусад зэргүүдые бэедээ даажа Ага голые һэтэлэн, Ака руу зорибобди. [Һ]эеы гэр табяад, паа[...]лжа эхилээ һэмди. Ту[...] үдэрнүүдтэ заримашуу[...]дэгэсөөшье һаа, бул[...] туһаламжаар ажалай [...]арга танижа, байн-байн [...]рагшатайгаар шэнэ газа[...]агдажа эхилбэ. Эртэ [...]й үүр сайлгын үедэ эхилжэ, үдэшын бор[...]наар дүүргэжэ, бидэн[...] нэтэрүүгээр ажаллаа [...]. Иигэжэ ехэ газар хах[...]а, коммунын даабари дэ[...] һэн.

1932—19[...]уудай үеэр коммуна[...] [Б]уряад-Монголой АСС[...]арай арадай комиссар[...]кинай нэрэмжэтэ хүдахын артель болгогдобо[...]нүүдтэ нэгэ-нэгэ үнеэ[...]н хони барихыень [...]эбэ. Жэлэй һүүлээр [...] сорсологдожо, колхо[...] тэргэ талха, ороо[...]о, мэ мэтые абагша һэн. Т[...] трактор бии боложо, [...]ын трактористнуудаар [...]т Жамбалов, Сагаан Х[...] Дугар-Нима болон бу[...]оллаа. Иигэжэ манай ко[...]рүүшын алхамуудаа хамтартай.

[...]. ВУДАЕВ,
«Шэнэ [...] коммунын гэшүүн [...] дайнай ба [...]ай ветеран.

...НИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

...ДҮЙ ДҮРШЭЛТЭЙНЬ ТАНИЛСАБА

...ин районой түб һууринда ...шаг һонирхолтой семи...гөлөөн болобо. Тэрэнэй ...эридэ республикын ху...ай наймаанай, бэлэдхэлэй ...үдэй хүдэлмэрилэгшэд, ...на болон совет орга... хүтэлбэрилэгшэд тус ...ай бэлэдхэлэй эмхинүү...үдэлмэрилэгшэдэй түрүү ...үршэлтэй танилсаһан бай...

..., семинар-зүблөөн нэгэ ... туршада үргэлжэлөө.

...нэй хүдэлмэридэ пар...бкомой хоёрдохи сек... К. А. Албашеев, рес...ын Министрнүүдэй Со... Түрүүлэгшын нэгэдэхи ...о В. К. Агалов, Буркооп...правлениин түрүүлэг... С. Худугуев, Роспотреб... шалгалтын комиссиин ...гшэ С. А. Карасев гэг...абаадалсаба.

...ин район хүрэжэ ерэ...лшад Дэдэ-Тайлса һуу... орожо, тэндэхи бэлэд... пунктын хүдэлмэритэй ...ба. Пунктые даагша ну... И. Галичкин сугларагшадай олон тоото асуудалнуу...юунуудые үгөө. Удаань ...Тайлсын совхозой ашаа...втомашинын жолоошон ...Мироновой бүлын гэрэй ... һонирхон хараа. Юрий ...ич хүүгэдэй ясли-садта ...г наһанайнгаа нүхэр ... Владимировнатай суг...дал зэргээрээ үхэр мал, ... тахяануудые үдхэжэ, ...раһан бүхы продукцияа ...үхэндэ бэлэдхэлэй кон... пунктда тушаадаг байха ...

... ондо, мүн удаадахи ... энэ бүлэ дүн хамта... 50 килограмм гахайн бо... ...рэй мяха, 500 кило... хартаабха, 800 үндэгэ, ...ригтэ арһа тушааһан ...юм.

...эгшэшье жэлдэ энэ бү...һал шалгараа. Тиин 300 ...мм мяха, 200 килограмм ...бха, 700 үндэгэ, 30 гаран ...гтэ арһа худалдажа, 1500 шахуу түхэриг олзо оршо өөртөө оруулһан байна.

Мүн тиихэдэ эндэхи механизатор-луговод Василий Яковлевич Пыжьяновай бүлынхид 2500—3000 хүрэтэр түхэригтэ хүдөө ажахын продукци бэлэдхэлэй пунктын захилаар тушаадаг заншалтай болонхой.

Семинар-зүблөөндэ хабаадагшад харгы-заһабарилгын управлениин, Хориин техническэ мэргэжэл олгодог 37-дохи училищиин, «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй нүүдэл-оньһо-жоруулагдамал колонныш хамһабариин ажахынуудай хүдэлмэриие ошожо хараа.

Харгы-заһабарилгын управлениин начальник В. Д. Ланцов хадаа холоһоо ерэһэн айлшадай һонирхоһон асуудалнуудта харюусан:

— Манайтнай хамһабариин ажахы гол түлэб гахайнуудые үсхэбэрилхэ, хартаабха, овощ ургуулха талаар дүршэжэ байнхай. Мүнөө дээрээ 50 гахайнуудтайбди. Тэдэнэймнай 20-ниинь эмэ гахайнууд. Өөрынгөө предприятиин зониие мяхаар хангаа болонобди. Нёдондо жэлдэ хүн бүхэндэ 50 килограммһаа бага бэшэ мяха хубаажа үгөөбди. Мүн хүдэлмэрилэгшэдтөө поршоонхонуудые худалдадаг гээшэбди. Тус ажахыда Тимофей Петрович Кондратьевай хүтэлбэри доро 6 хүн хүдэлнэ.

— Гахайн мяханай килограмм бүхэнэй өөрынь үнэ сэн хэды шэнээн болоноб? Өөрынгөө харюулна гү, али үгы гү? —гээд айлшадай нэгэн һонирхобо.

— Тэрэнэймнай килограмм бүхэнэйнь өөрынь үнэ сэн 7 түхэриг болоно. Үнэтэйл гээшэ ааб даа. Тэзд яахабши? Өөрынгөө предприятиин зониие мяхаар хангаха хэрэгтэй болоно ха юм. Зондо килограммыень 2,5 түхэригөөр худалданабди,— гэжэ Тимофей Петрович харюусаба.

— Гурбан жэлэй саада тээ хамһабариин ажахытай болоо зомди. Гахайнуудые үсхэбэрилхэ, хартаабха болон жэмэстэ модонуудые ургуулха талаар зарим тэды амжалтатайбди. Училищиингаа столовые, багшанарые, техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, механизаторнууд болон жолоошодые гахайн, үхэрэй мяхаар хангана́бди,— гэжэ техническэ мэргэжэл олгодог 37-дохи училищиин директор Д. Т. Арсаланов семинар-зүблөөндэ хабаадагшадта мэдээсэбэ.

— Үхэр мал, гахайнуудые олоор барина гүт?— гэһэн асуудал табигдаба.

— 20 шахуу мяхалиг үүлтэрэй үнеэдтэйбди. Хорёод эмэ гахайнуудтай боложо байнабди. Коллективэйнгээ гэшүүдые, гахайн, үхэрэй мяхаар хангажа, поршоонхонуудые худалданабди. Саашань хэлэхэдэ, гектарһаа үлүүхэн газар дээрэ жэмэстэ модонуудай саадтай болонхойбди. Тэрэмнай гурбан адли хуби болгогдон хубаарилагданхай. Нэгэн дээрэнь шасаргана, нүгөөдэдэнь үхэр нюдэн, үлэгшэдэнь ранеткэ таригданхай. Нёдондо жэлдэ үхэр нюдэнэйнгөө түрүүшын ургаса хуряажа абаа һэмди,— гээд Дугар Тоггохоевич харюусаба.

Семинар-зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадагшад хилээмэнэй заводтой, колбасна болон сонгоолгын цехүүдтэй, районой бэлэдхэлэй конторын гахайн фермэтэй мүн лэ һонирхон танилсаа.

Тиихэдэ «Ветеран», «Кулинария», «Малыш», «Хүдөө ажахын продуктнууд» гэжэ магазинуудай хүдэлмэритэй танилсаһан байна.

Гадна Фунбин, Ефимов, Романов гэгшэдэй бүлэнүүдэй байдалтай танилсан һонирхоо.

Фунбинтэнэй, Ефимовтэнэй бүлэнүүд хадаа бэлэдхэлэй конторотой хэлсээ баталаад, Хори һууринай, мүн районой бусад тосхонуудай зониие ногоон мангираар хангана.

Харин Романовтанай бүлэ кролигуудые үсхэбэрилжэ, мяхыень, арһыень тушаадаг заншалтай.

Райпогой оёдолой цехэй, «Хозтовары» магазинай, барилгын зүйлнүүдые худалдадаг складай хүдэлмэритэй зүблөөндэ ерэгшэд танилсаба.

Семинар-зүблөөндэ ерэгшэдэй урда республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. К. Агалов «Бэлэдхэлэй эмхинүүдэй хүдөө ажахын продуктнуудые хадагалха ба ашаглаха хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» гэһэн элидхэл хээ.

Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ В. С. Худугуев, арадай депутадуудай Хориин районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. М. Бузин энэ асуудалаар мүн лэ мэдээсэлнүүдые хэһэн байна.

Арадай депутадуудай Дэдэ-Худанай сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Н. Рубцов, Хориин госпромхозой директор Н. П. Кириллов, Роспотребсоюзай ревкомиссиин түрүүлэгшэ С. А. Карасев гэгшэд үгэ хэлэжэ, һанамжа, дурадхалнуудые оруулба.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

I. ТҮҮХЭДЭ ДАБТАГДААГҮЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Бороогой орохоор забдаһан бүрхэг, һэрюухэн тэрэ үдэр автобусоор холын аяншалгада гараһан үндэр наһатай ветерануудташье зохид һэн. Улаан-Үдэһөө Хяагта хүрэтэр зурыһан дардам харгыгаар баггаасатайхан томо автобус дэншээгүйхэн табилуулна. Досооньһууһан аяншад — дайнай, ажалай ветеранууд абаһаар хоорондоошье хөөрэлдэнэгүй, өөһэдынгөө гүнзэгы бодолдо абтанхай, дуугайхан ябана. Үнэхөөрөө тэдэнэрэй ухаандаа тэхэрюулэн бодомжолхо юумэн захагүй бии даа.

Саянай шобхо үндэр уула, мундаргануудай сахилзама мүнгэн оройнуудтал сагаан толгойтой үндэр наһатайшуулнай түрэл Буряад ороноо түлөөлэн сугларжа, хүршэ анда нүхэдтөө, аха дүү Монголой Арадай Республикын дайнай болон ажалай ветерануудтай түрүүшынгээ уулзалгада ярана гээшэ. Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлхэ энэ хани халуун уулзалгын программа үргэнөөр, удхатайгаар зохёогдонхой. Абаһаар манай ветеранууд Хяагтада — Монголой Арадай Республикын болон ССР Союзай хилэ дээрэ аха дүү хүршэ оронойнгоо ветерануудые хүлеэн уулзажа абаад, хотын түүхэтэ газарнуудаар аяншалуулха юм.

Түүхэтэ домогоороо алдаршаһан Хяагта хотодо һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ барилга хэгдээ, хэгдэһээршье юм. Хүршэ Монголой Арадай Республикатай тон нягта холбоотой энэ хотодо һонирхомоор дурасхаалта газарнууд олон даа. Тусхайлбал, аха дүү Монголой Арадай Республикатай таһаршагүй холбоотой Хяагта хото анхан байгуулагдаһаар 300 жэлэйнгээ ойдо Сүхэ-Баатарай орденоор шагнагдаа һэмнай.

Хяагта хотын үргэлжэлэл болоһон Слободада, хоёр оронойхилэ дээрэ тэрэ үдэр хүн зон олоор сугларанхай байба. Сэрэгэй оркестрэй ирагуу хүгжэм сууряатана. Нилээд ута зам гаталжа ерэһэн республикымнай дайнай ветеранууд аха дүү Монголой Арадай Республикын түлөөлэгшэдые хүлеэн угтажа зогсонод. Энгэрээрээ дүүрэтэр дайшалхы шагналнуудаа — Эхэ оронойнгоо орден, медальнуудые зүүһэн ветерануудай дунда Социалис Ажалай Геройнууд — бүхы наһанайнгаа диилэнхи хубиие колхозно үйлэдбэридэ зорюулһан Ж. Б. Ванкеев, хүдэлмэришэн ангиимнай залууршадай нэгэн Б. З. Поздеев бии һэн.

Оркестрэй хүгжэм зэдэлһээр. Уданшьегүй хилын нүгөөдэ талаһаа торгон тэрлигэйнгээ энгэртэ орден, медальнуудаа яларуулһан аха дүү оронойнай ветерануудай түлөөлэгшэд һубарин гаража ерэбэ. Оркестр айлшадаа угтуулан монгол хүгжэм зэдэлүүлбэ.

Дайн дажарай хүшэр хүндэ үе сагуудта дабажа гараһан хоёр оронойветерануудай түүхэтэ уулзалгань эхилээ һэн. Уулзалгын эхиндэ Эб найрамдал хамгаалха республиканска комитедэй болон Эб найрамдалай совет жасын Буряадай правлениин түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Базаров сугларагшадта хандажа, энэ түүхэтэ уулзалгын гол удха, мүн саашанхи программа тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгөө. Тусхайлбал, хоёр оронойветерануудай энэ уулзалга аргагүй ехэ гүнзэгы удха шанартай юм. Дайн дажарай гал дүлэн соо бэхижэн хатуужаһан хани барисаагаа улам үргэдхэхын хажуугаар хоёр оронойдайнай ветеранууд хубилган шэнэдхэлгын ябажа байгаа мүнөө үе сагта залуу үетэнөө хоёр оронойханн барисаанай, харилсаа холбооной эгээл һайн һайхан ёһо заншалаар һурган хүмүүжүүлхэ гол зорилготой байһанаа ветеранууд мэдүүлээ.

Сагаан буурал толгойтой дайнай, ажалай ветеранууд Хяагта Слобода хоёрой уулзуур дээрэ бодхоогдоһон Халхын-Голой дайн байлдаанда хабаадалсаһан баатар сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан хүшөө-памятнигта венок табижа хүндэлэн ёһолоо. Удаань аха дүү хоёр оронойветерануудай түлөөлэгшэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсажа, баатарай үхэлөөр унаһан хяагтынхидай мүнхэ дурасхаалда зорюулагдаһан хүшөө-памятнигта баһал веногуудые табиһан байна.

Хяагта хото Монголой арадай революцитай сэхэ холбоотой гэжэ урид бэшэгдээ һэн. Үнэндөө аха дүү монгол арадай хубисхалай ёһотой үлгынь гэхэдэ алдуугүй. Уулзалгада хабаадалсаһан хоёр оронойветеранууд Монголой Арадай Республикын вождь Сүхэ-Баатарай дурасхаалай гэр-музейдэ ошожо, гоёон шэмэглэгдэһэн хашаа соонь бодхоогдоһон памятнигай дэргэдэ мүн лэ веногуудые табижа мүнхэлэн ёһолоо. Сүхэ-Баатарай энэ памятнигые скульптор А. Тимин 1962 ондо бүтээжэ тодхоһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ гэр-музейдэ гансашье совет оронойхүн зон бэшэ, мүн аха дүү Монголой Арадай Республикын аяншалагшад заатагүй орожо гарадаг заншалтай. Юрөөгэй алтанай приискдэ ажалладаг байһан Лубсанай Цыренэй гэдэг үгытэй түлюур байдалтай нэгэ айлайхи энэ гэртэ ажаһуудаг байһан гэхэ. Тиин Монголой арадай революциие хүтэлбэрилэгшэ Дамдинай Сүхэ-Баатар 1913 ондо ерэхэдээ, дотоодын дайсадһаа бэеэ нюужа, эндэ хоргодожо тоггоһон байгаа. Удаань Сүхэ-Баатар РСФСР-эй консул байһан Отто Иванович Макстеннегэй туһаламжаар манай оронойагууехэ вождь В. И. Лениитэй уулзахаяа ерээдүйн Монголой Арадай Республикын делегаци хүтэлбэрилжэ, нюусаар Москва хото мордохынгоо урда тээ баһал энэ гэртэ орожо тоггоһон байгаа гээд музейн хүдэлмэрилэгшэ Ирина Борисовна Цыденова хөөрэнэ.

Хяагта хотын зүүн захада, ташаланда баригдаһан энэ гэрһээ бүхы город альган дээрэ мэтэ элеэр харагдадаг байгаа. Тиимэһээ бэеэ нюужа хоргодоһон хүндэ зохид бэлэй. Энээн тухай гэрэй эзэн эхэнэр Бүтыд бүри һүүлдэ болоһон хойно хөөрэһэн байдаг. 1958 ондо арадай депутадуудай Хяагтын районно Соведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр энэ гэртэ Сүхэ-Баатарай дурасхаалай музей нээгдээ юм. Гэр-музей соо гансашье эзэдэйнь бэшэ, мүн Сүхэ-Баатарай абажа ябаһан хэрэгсэлнүүд наринаар табигданхай. Эдэнэй дунда В. И. Лениндэ абгашаһан бэшэгээ нюужа хадагалһан хүнды эшэтэй ташуурынь олониие һонирхуулна.

Дайнай ветеранууд гэр-музейтэй танилсаһанай удаа МНРП-гэй 1 съездын болоһон гэр-музейдэ хүрэжэ ерээ. Анханда совет консульстводо ерэһэн хүн зониие угтажа абадаг байһан энэ гэрэй тон томо таһалга соо 1921 оной мартын 1-һээ 3 болотор МНРП-гэй 1 съездэ заседани үнгэргэгдэһэн байгаа. Тус заседанида Монголой арадай революционернууд — 26 делегат хабаадалсаһан байна. Түүхэдэ ороһон энэ съезд дээрэ Монголой революционернууд Монголой Арадай революционно партиин политическэ платформо болон программа зохёожо баталан абаһан байгаа. Мүн партиин бусад документнүүд эндэ абтаа бэлэй гэжэ түүхэшэд хөөрэнэ.

Хоёр оронойветеранууд эндэһээ Хяагтын трикотажна нэхэлгын фабрикын улаан буланда эмхидхэгдэһэн олон зоной хабаадалгатай митингдэ байлсаа. Эб найрамдалай тала баригшадай энэ митингые партиин Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь А. Г. Нечаев нээжэ, оролто үгэ хэлээ.

— Халхын-Голой дайн байлдаанда хабаадалсажа, Япон милитаристнуудые һамна бута сохиһон сэрэгшэд манай ветерануудай дунда үсөөн бэшэ бии байха. Мүнөө тэрэ үеын шииираг залуу хүбүүд үндэр наһатай болонхойшье һаа, түүхэдэ дабтагдашагүй уулзалгадаа эдэбхитэйгээр хабаадалсахаяа ерээд байна. Аха дүү Монгол орондомнай хубилган шэнэдхэлгын хүсэтэ долгин хүрэжэ ерэнхэй. Хүршэ оршодог хани харилсаанай хоёр оронойЭб найрамдалай тала баригшад мүнөөшье холбоо барисаагаа улам бэхижүүлнэ. Энээниие энэ уулзалга үшөө дахин батадхаба,— гэжэ Эб найрамдал хамгаалха республиканска комитедэй түрүүлэгшэ Г. Л. Санжиев митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Удаань олоной хабаадалгатай энэ митинг дээрэ дайнай болон ажалай ветеран, Хяагтын горсоведэй түрүүлэгшын ажалһан Н. Н. Хороших, МНР-эй Дархан хотын парткомой түрүүлэгшэ П. Болд, МНРП-гэй Сэлэнгын аймагай комитедэй секретарь Д. Сэнинбаяр, партиин Буряадай обкомой секретарь Л. Ч. Нимаева дэлгэрэнгы үгэ хэлэб. Митингын эсэстэ дайнай болон ажалай ветеран, Социалис Ажалай Герой, Александр Невскиин орденой кавалер Ж. Б. Ванкеев совет болон монголой дайнай ветерануудай уулзалгын, харин түүхын эрдэмэй доктор, профессор Д. Б. Улымжиев совет болон монголой эб найрамдалай тала баригшадай уулзалгын резолюцинуудые уншажа олондо дуулгаа. Удаань митингдэ хабаадагшад энэ хоёр документые һайшаан баталаа.

Совет талада үнгэргэгдэһэн ветерануудай уулзалга үдэшэндөө сайлалгын хани халуун үгэ андалдалгаар дүүрээ һэн. Үглөөдэрынь Монголой дайда дэбисхэр дээрэ уулзалга үргэлжэлүүлэгдэхэ. Тэрэ уулзалга тухай удаадахи тэмдэглэлдэ уншахат.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

Улаан-Үдэ — Хяагта.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уулзалгада хабаадаһан Монголой ветеранууд хүшөө-памятнигта венок табиһанай һүүлээр. (Наада таладань) Эб найрамдал хамгаалха комитедэй болон Эб найрамдалай совет жасын Буряадай правлениин түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Базаров МНР-эй ветерануудай түлөөлэгшэдтэй хамта.

Авторай фото.

Уншагшын һанамжа

БҮХЭ БАРИЛДАА ҺЭРГЭЭХЭ

...лдаан буряадуудай хэр ... хойшо абажа ябаһан ... гээшэ ааб даа. Найр ... дээрэ барилдаһан бү... бүһэеэрээ шуудаг хээд, ...ожо эхилдэг байгаа гээд ...э. Тиимэ аад лэ, дүрэ ...далгын барилдаа һажаа... гү, 1950-яад онуудһаа ..., богонихон үмдөөрөө ...адаг болоһомнай, охэ ...үй юумэн гэхэ байнаб. ... тиихэдэ, монголшуудн ай ... барилдаанайнгаа мая... ...кеахашье хубилгангүй, ...е янзын барилдаагаар ... түбиин хэмжээнэй ехэ ...үрысөөнүүдтэ хабаада... байна ха юм.

...лдажа байгаа бүхэшүү... гараараа газар шүүрэхэ... һаһүхые унаа гэжэ мүнөө ...ю. Тэрэ буруу. Урдань ... хоёр гараараа газар ...кэлэжэ, нэгэ үбдэгөөрөө ... ...доо һаань лэ, үнэхөөрөө ...да тоолодог байһан юм. ...ниие тон зүб гэхэ бай... Монгол нүхэднай мүнөө ...нэл ёһоороо барилдадаг ...

...оонэй богони үмдэтэй ...даанда элдэб янзын мэ...о, унагаахын тула ямар ...аань арга хэрэглэхэ бо...нүүд байхаяа болёо. Адхажа бариха шуудагай байдаггүй дээрэһээ мүнөөнэй барилдаан ехэ уняагайрдаг, һониш буурулдаг байна.

Урдань барилдаанай дүхэриг ехээр хэгдэдэг һэн. Бүхэшүүлэй носолдожо байхада, халуун, бүгшэм байдаг ха юм даа. Дүхэригэй үргэн байхада, харагшадташье зохид ааб даа.

Бүхэ барилдаа эмхидхэгшэдые, спортын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые, дээдэ һургуулиин спортивна факультедэй багшанарые үндэһэн буряад барилдаагаа һэргээхэ талаар залуушуулай дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри ябуулып гэжэ уряалха хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ үндэһэн соёл, ёһо заншалнуудайнгаа һэргээгдэжэ байхада, жэнхэни буряад гурбан наадана́ймнай нэгэн болохо барилдаае хүгжөөжэ, бүри зохидоор эмхидхэдэг болохо байгаабди гэжэ һанагдана.

Республикымнай хото, хүдөө нютагуудта һур харбажа шадаха хүнүүд ехэ хомор болоһон байна. 1930-аад онууд болотор лэ хүдөө буряад нютагуудта һур харбалга болодог байгаа. Тэдэ мүрысөөнүүдэй үнгэржэ байха үедэ эхэнэрнүүд сай, тараг болон бусад эдеэ баринхай, харбагшадые хүндэлдэг һэн.

Тиихэдэ мори урилдаанай болохо сагые хүнүүд ехэ, багагүй ямараар хүлеэдэг һэм даа! Урилдаанай болохоһоо холо урид морёошье, бэеэшье заһажа эхилдэг байгаа. Даагаан, шүдлэн, хизаалан, соёолон гэжэ байгаад, моридууд наһа наһаараа илгаржа урилдадаг һэн. Малша буряад зон моридой шүдыень хараха-даал, наһыень алдадаггүй байгаа бшуу.

Республика соогоо хүндэтэй, суутай хүнүүдээ суглуулжа, үндэһэн буряад барилдаагаа дурасхаал болгон харуулжа, зоноо хаа-яа һонирхуулдаг болоо һаамнай, һайн байгаа гэжэ һанагдаха юм. Монгол угсаатан хадаа энэ мүрысөөн-харалгадаа хүршэ монгол оронойнгоо бүхэшүүлые урихадашье яахаб. Хараһан зондо бүрия урматай байха бэшэ гү? Энэ талаар хүнүүд юун гэхэ байна гээшэб? Һанамжануудыень дуулаа һаа, болохол һэн.

Г. РАДНАЕВ,
тусхайта пенсионер, Хударн-Сомондо ажаһуугша.

ХАСАГУУДАЙ ХОЛБООНОЙ ЕХЭ БҮЛЭГ

МОСКВА. Хасагуудай холбооной ехэ бүлэг эмхидхэн байгуулгын съезд ниислэл хотодо нээгдээ. Станична суглаануудай дээрэ һунгагдаһан 263 делегат тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. Доной, Кубаниин, Сибириин, Амарай ба бусад 80 мянга шахуу хасагуудые тэдэнэр түлөөлнэ. Ниитын элдэб эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Хасагуудай түүхые ба оюун ухаанай угай баялигуудые һэргээн хүгжөөхэ гээшэ хасагуудай холбооной тэдэниие социальна талаар хангаха гээшэ гол зорилго болохо байна. Хасагуудай ажаһуудаг газар дайдые дура зоргоороо хубаарилха политикын эсэстэ Россиин хасагуудай байдалай муудаһан тухай үгэ хэлэгшэд һанаагаа зобон хэлээ.

Гурбан үдэр үргэлжэлхэ съездын делегадууд хасагуудай холбооной байгууламжые батадхаха юм.

(ТАСС).

СЕРЖАНТЫН ХҮЛГӨӨТЭ ҮДЭРНҮҮД

...урагшал

...хүбүүнэй манда ажал... һанаатай ерэхэдэнь, с... хэлэхэдэ, хараад, голо... хүм. Дундуурхан бэетэй... ...ай, жаа, борохон ехэ нюурынь үхибүүнэй ша... ...л үзэгдөө һэн. Манда хү... байһан багжагар томо, шамбай хүбүүдэймнай ха... тад ондоогоор харагдаа даа. Тиигэбэ ябашье кадрнуудаар ходоп дүбайдаг хадаа, хөөрэлдэхэ гэжэ бодоо һэм. Гай... юумэн үгы һэн, үнөөхил ...лта асуудалнуудаа табяаб даа.

...мни халта «р» үзэгөө ...р хэлэдэг байшаба. Тии...е һаа, томо нюдөөрөө ...амни сэб сэхэ хараад ...аа, асуудалнуудтамни тоб гүнзэгы удхатай харюу... үгөөд лэ байба.

...Эсэгэгүйб. Эхэмни нагса ...ймни суггаа Могсохондо ... Бүлэ соогоо оломди. ...һаа һая ерээб. Танда хү... үзэдэг һаа гэжэ һананаб. Милицидэ хүдэлхэ гээшэ ... бэшэ юм. Хажуу тээһээ ...да, бэлэхэнээр һанагдадаг ... Хуули ёһо хазагайруул... ...гэмтэ ябадал гаргалгатай ...гэлжэ тэмсэжэ байдагбди. ...шамда сэб сэхэ хабаатай —гэбэб.

...Би энээниие һайнаар ойл... Бодожо үзөөб...

...н 1985 оной январь һара... ...Хэжэнгын районой арадай ...депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагта Цыбжитов Буда Цыбжитович гэжэ шэнэ хүдэлмэрилэгшэ ажалда абтаа һэн. Тэрэ гэһээр табан жэл үнгэршэбэ.

Б. Цыбжитов түрүүшээр строевой подразделениин милиционерээр хүдэлөө. Тиихэдээ элдэб рейд, дежурство гэхэ мэтын хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаададаг байгаа. Тиигэһээр хуулинуудые болон ниитын эмхи гурим сахиха дүримүүдые шудалһаар, мэргэжэжэ, хүмүүжэжэ эхилээ бэлэй.

Таһагай хүтэлбэриин болон коллективэймнай урда хараа байса шэнэ хүдэлмэрилэгшымнай хододоо нэгэл янзын томоотой абари зан, сэбэр сэхэнь, тунхаришагүйнь, ямаршье сагта бэеэ барижа шадаха байһаниинь элирэн харагдажа эхилбэ. Энэ хэлээшэеэ батадхахын тулада нэгэ иимэ жэшээ дурдаха байнаб.

Нэгэтэ оперативна бүлэгнай шамдуу хэрэгээр ошохоёо түхеэрбэ. Наншалдаанда хабаадагшадые барижа гэршэнэрые суглуулжа байһан һамбаандамнай, нэгэ хүйхэр зугадахаяа байгаа ха. Дежурнын туһалагша, милициин рядовой Цыбжитов һүбэлгэн байһанаа харуулжа, тэрэниие гансата обёорпод, гүйдэл дундаа ахалагшадаа хэлээд, тэрэнэй хойноһоо шуумайшоо һэн...

Үглөөдэрынь би зорюута тэрэ газараарнь ябажа хараха-даа, жаахашье айнгүй носолдоо, һүүлдэнь дороо даража шадаа гээд ойлгоо һэм. Миил хэдыхэн һара хүдэлжэ байһан аад, иимэ тунхаришагүй, уридша байһан хадаа залуу милиционернай илгараадхёо бэлэй.

Удаань бэлэдхэлэй һургуули гараба. Тиигээд үнөөхил мандаа, түрэл Хэжэнгынгээ таһагта хүдэлхэеэ бусаа һэн. Зүгөөр рядовойгоор бэшэ, харин харгы замай-патрульна албанай инспекторээр.

Энэнь хүшэр ажал. Сүүдхэ сүүдхээр газаа ябаха зуураа, харгы замда усалай гаралгые үсөөрүүлхын тулада ажалаа хайшан гэжэ эмхидхээ һаа, һайн гээшэб гэжэ саг үргэлжэ бодомжолжо ябахаш. Машина байнал гэжэ рульда хайнамгайгаар һуугаад, хамаагүйгөөр гүйлгэгшэдэй урда эрээхэн модоёо харуулжа, харгы замда болохоёо байһан гэнэ усалые зайлуулна ха юм.

Нэгэтэ үглөөгүүр хүршэ районд болоһон ушар тухай мэдээсэгдээд, сагаан үнгэтэй «Жигули» машинаар тэрьедэшэһэн гурбан зэмэтэй зон тухай соносхогдобо. Тухайлхада тэрэ машина Хэжэнгын районой дэбисхэр дээрэ. Машинын номер обёорогдоогүй үлөө. Тэдэ гурбанай нэгэниинь баруун хасар дээрээ һорьботой, нүгөө хоёройнь урда шүдэнүүд дутуу. Хэжэнгын милиционернууд иимэ хүнүүдые ажаглажа ябаха болобо.

Милициин младша сержант Б. Цыбжитов үдын тэн багаар гэнтэ танигдаагүй «Жигули» обёоржорхибо. «Байлгажа, шалгаха байна»,—гэжэ һанахынгаа тэндэ эреэн модоёо үргэбэ. Машинада дүтэлжэ ерэхэдэнь, гурбан эрэ хүн һууба. Нэгэнэйнь баруун хасар һорьботой. Жолоошоной документ эрихэдэнь, урда нэгэ шүдэниинь үгы байба. «Мүн. Зүгөөр эдэнэй һэжэглэхээр бэшээр таһагтаа хайшан гэжэ абаашалтайб?»—гэжэ сахилгаан түргэнөөр бодохынгоо тэндэ, документнүүдыень бусаангүй, иигэжэ дурадхаба:

— Таанад архи уунхай хэбэртэйт. Таһагта ошожо, шалгуулха болобот,—гэбэ.

— Документнүүдыемни бусаагты. Би таһаггатнай ошохогүйб. Мүнөөдэр архи уугаагүйб, —гээд жолоошон мэгдэбэ.

— Хэнэймнай зүб, буруую ахамад инспектор элирүүлэг. Таанад тэрээндэ ошохо ёһотойт. Хэрбээ би буруу байгаа һаа, хүлисэл гүйна бэеэб.

...Хэдэхэн часай үнгэрһэн хойно гасаалуулагдаһан эхэнэр эдэ гурбаниие таняа һэн. Ушарынь гэхэдэ, эдэ гурбан хүйхэр нэгэ эхэнэрые хүсөөрөө барижа эдлээд, тэрьедэшэһэн байгаа ха юм.

Энэ хэрэгэй түлөө нүхэр Цыбжитов түрүүшынгээ урмашуулгада хүртөө һэн. Тиигээд урмашуулганууд улам олошороо.

Нүхэр Цыбжитов һая томохон хулгай элирүүлээ. Хүнгэн машинын хурданда, үбэлэй һүниин харанхыда магазинуудһаа эд бараа, үнэтэй зүйлнүүдые хулуужа абаад, һэе орогүй үгы болошодог хүйхэрнүүд бии боловд байгаа. Баригдахаяа болёод байһан эдэ хулгайшад милициин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болоо һэн.

Хулгай тухай дохёо милицидэ дахинаа оробо. Энэ удаа гурбан магазин тоногдоо. Гурбан хүнһөө бүридэһэн оперативна бүлэг байгуулагдаба. Тэрэнэй бүридэлдэ зураглалаймнай герой Буда Цыбжитов оролсоо. Тэдэнэрэй мүрдэлгэ хэжэ эхилхэдэ, магазинуудта үдэр байхада, гурбан залуу хүн, нэгэ басаган дүрбэн ороод гараһан байгаа ха. Үшөө хэншьеб даа тэдэнэрэй хүхэ үнгэтэй «Жигулигаар» ерэһые обёороо.

Опер-бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ милициин капитан Н. А. Молоков хүхэ үнгэтэй бүхы «Жигулинуудай» эзэдые элирүүлхэ, нютагай хүнүүдэй дундаһаа тэдэниие хэн хараа б, магад тэдэнэр ямар нэгэн айлда орожошье болоо,—заабол мэдэхэ гэһэн даабари үгэбэ.

Эдэ бүгэдые эрхэ бэшэ элирүүлхэ даабари Цыбжитовтэ үгтэбэ. Младша сержант хүхэ үнгэтэй «Жигулитай» хүнүүдые бултыень элирүүлбэ. Нэрэ, обогыень тодоруулба. Нютагай олон хүнүүдтэй, магазинуудай наймаалагшадтай хөөрэлдэбэ.

Хүхэ үнгэтэй «Жигули» машинаар ябаһан гурбан эрэ хүниие, нэгэ эхэнэрые нюдэндөө торгоһон зон дайралдашоо бшуу. Тэрэ басаган Улаан-Үдэһөө гэртээ ерээд, нютаг нугаараа айлшалжа байгаа хаш. Басаганай гэртэхиндэ ошоходонь, тэрэнэй городһоо хүхэ үнгэтэй машинатай хүнүүдээр ерэһэн тухай эхэ, эсэгэнь хөөрэжэ үгөө һэн.

Хулгайшадай мүртэ гараһанаа, Цыбжитов лаб ойлгобо. Тиигэбэшье басагые гансата барижа, милициин таһаг абаашалтай гү, али даб дээрэ сүлөөдэ байлгаад, хойноһоонь бүтүүхэн ажаглалтай гү?.., гэжэ бодомжолбо. Яараад, даарахжа болохо бшуу.

Оперативна бүлэгөөрхии Цыбжитовэйнгээ мэдээсэлые зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр тэдэнэрэй үшөө нэгэ хулгай хэхэһээнь урид бариха гэһэн шиидхэбэри абаба. Тиин республикымнай дүрбэн районоор, Улаан-Үдэ хото соогуур хулгай хэжэ ябаһан хулгайшад баригдаа һэн. Тэдэнэр дүн хамта 30 гаран хулгай хэһэн байгаа.

Милициин сержант Цыбжитовэй хүнгэн бэшэ ажал үргэлжэлһөөр. Мэргэжэл шадабаринь хурсадана, дүй дүршэлынь ехэ болоно. Тиигэбэшье тэрэнэй шэлэһэн мэргэжэлдээ дуратайнь, эсэхэ сусахаяа мэдэхэгүй, ажалша бэрхэнь юунһээшье үнэтэй байна. Ямаршье бүдүүзгэй зангүй, хэһэн бүтээһэнээ бахархадаггүй, зориһоноо юрэдөөшье алдадаггүй хүн байхадаа, манай коллективтэ һууриеа түргэн оложо, хүндэтэй зоноймнай нэгэн болонхой. «Иимэл хүнүүд милицидэ хүдэлхэ ёһотой»,—гэжэ суг хүдэлдэг нүхэдынь хэлсэдэг.

В. БАИНОВ,
милициин майор.

Хэжэнгын район.

ХИЛЫН СААНАҺАА

• ТАСС • АПН •

ГДР-эй ЭКОНОМИКЫЕ ШЭНЭДХЭХЭ

БОНН. Германиин хоёр гүрэнэй валютын, экономическа ба социальна холбооной байгуулагдаһанай һүүлээр ГДР-эй экономикые шэнэдхэлгэдэ ФРГ-гэй ажал хэрэг эрхилдэг бүлэгөөрхидэй хабаадаха, мүн тэрэшэлэн ГДР-эй хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ асуудалнуудта Баруун Германиин экономикын ба профсоюзуудай түлөөлэгшэдтэй ФРГ-гэй канцлер Г. Колиин ба ГДР-эй премьер-министр Л. Де Мэзьерэй эндэ үнгэргэгдэһэн хамтын уулзалга зорюулагдаһан байгаа.

Дурдагдаһан холбоо байгуулха тухай хэлсээнэй июлиин 1-дэ хүсэндөө ороходо, ГДР-эй экономикые шэнэдхэхэ хэрэгтэ капитальна һомололго ехээр хэхыень хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд ФРГ-гэй үйлэдбэриин эзэдые уряалһан байна. Баруун Германиин эд бараа ГДР-эй дэлгүүртэ гаргаха гээшэ хангалтагүй, тэндэ түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, капитальна һомололго ехээр хэхэ хэрэгтэй гэжэ Г. Коль хэлэбэ.

АШАТАЙ ТУҺАТАЙ ХАРИЛСААН

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай Республика адли тэгшэ эрхын, али алинда ашатай туһатай байлгын гол ёһонуудай үндэһэ һуури дээрэ дүтынгөө хүршэнэртэй — Советскэ Союз болон Хитадтай үрэ ехэтэй экономическа харилсаагаа хүгжөөхэ юм гэжэ МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Очирбат Монголой ревсомолой хүтэлбэрилэгшэдтэй, эдэбхитэдтэй уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Монгол-совет харилсаан хадаа онсо шэнжэтэй холбоо барисаан болоно гэжэ МНР-эй хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэбэ. Албанай хэрэгээр Москва ошоод байха үедөө бидэ хоёр оронойхарилсаа холбоое улам һайжаруулха, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ зорилготойгоор хуушанай хандасануудые шэнээр хаража үзэбэбди. Хоёр оронойхоорондохи худалдаа наймаанай сэнгүүдые гуримшуулха, үри шэриин асуудалнуудые шиидхэхэ харгы замууд шэнжэлэгдэһэн байгаа.

МНР-эй делегациин һаяхан Пекиндэ ошожо ерэлгэ монгол-хитад харилсаае саашадань хүгжөөхэ арга олгобо. Хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр хоёр оронойнэгэ нэгэндээ туһалха, харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ тухай 1962 оной хэлсээн «Нэгэ нэгэнэйнгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, бэе бэедээ добтолхогүй тухай» дүримөөр нэмэгдээ. Энэ хэлсээнэй үндэһөөр монгол-хитадай хилэ эб найрамдалай хилэ болгогдохо байна гэжэ П. Очирбат тэмдэглэбэ. Хоёр оронойэкономическа харилсаан шэнэ шатада гаража байна. Монгол орондо бага ба дунда зэргын хэмжээнэй промышленна предприятинуудые барилгада урьһаламжа үгэхөөр бэлэн байһан тухайдаа Хитадай тала мэдүүлээ.

МАЗОВЕЦКИИН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

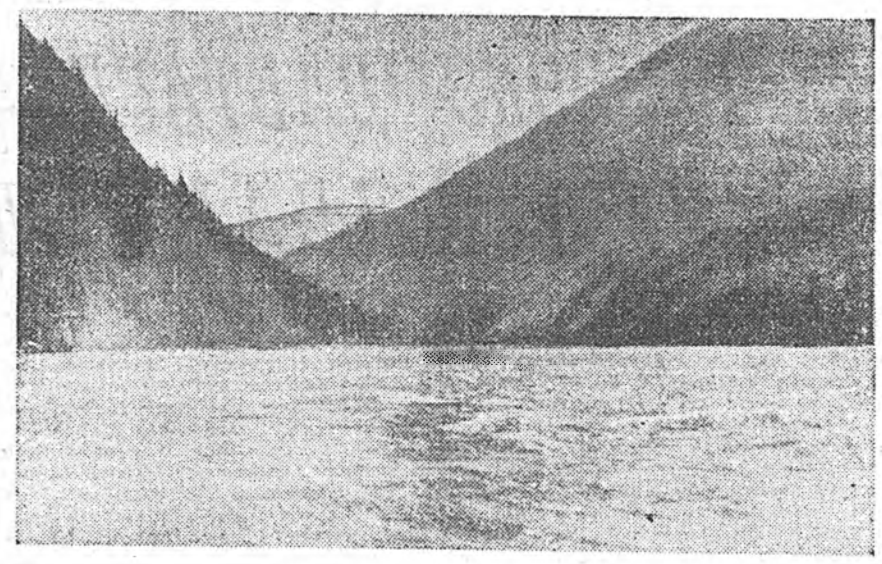
ВАРШАВА. Хүршэнэртэеэ дайсан харша харилсаатай байхаһаа арсаха, «хоёр дайсанай» теориин бэшэ, харин СССР-тэй, мүн Германитай нягта харилсаа холбоо тогтооһоной үндэһөөр тэдэнэртэй холбоогоо бэхижүүлхэ гээшэ Польшодо ехэ удха шанартай байна. Щецин хотын олониитэтэй уулзалга дээрэ Польшын Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Мазовецкий үгэ хэлэхэдээ, энээниие онсолон зааба.

Бидэ жэл тухай саг соо тад ондоо байдалда ажаһуунабди. Полягуудай тэмсэл, эрхэ сүлөө тээшэ тэдэнэй эсэшэгүй эрмэлзэл иимэ байдалые һэргээлгэдэ ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Советскэ Союзда М. С. Горбачевой эхилһэн хубилалтанууд урагшаа дабшахые шармайһан Польшодо ехэ удха шанартай байна.

Хоёр немец гүрэниие нэгэдүүлгые һайнаар ойлгожо байһанаа мэдүүлнэбди гэжэ Т. Мазовецкий тэмдэглээ. «Хүйтэн дайнай» хойшолонгуудые эсэслэн усадхаха, Европын эб эе таһалха ябадалые зайсуулха шухала байна. Гэхэтэй хамта энэ хэрэг нэгэдэмэл Германиин урагшаа шармайлга тээшэ этигэл найдалгүй байдал, түхөөнэ.

Замай тэмдэглэл

II. ЕНИСЕЙН ЭХИНДЭ, АЗИИН ТҮБТЭ

[Үргэлжэлэл. Эхниинь июнийн 29-нэй номерто]

ТООДЖО ТЭЭШЭ

ХОЛЫН зүүн-хойто хабшал байса, хубшэтэ хада улаануудай гүн сооһоо унама түргэн урасхалаараа үерлэн ерэһэн Бий-Хем (Ехэ Уһан), (дээрэхи зураг), Каа-Хем (Сэнхир Уһан) голнууд Кызыл хотын хажууда нииилжэ, Енисей мүрэн гэгдээд, баруун-хойшоо эршэтэ урасхалаа хушаалан түрхинэ.

«Аха нютаг» ансамблиин бүрилдэлдэ партиин Ахын райкомой үзэл сурталай таһагые даагша Х. Д. Хамаганова, «Шэнэ Саяан» газетын редактор К. Д. Тулуев, райсоведэй гүйцэдкомой соёлой таһагые даагша В. А. Галсанова, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Бакр Галсанов болоод ансамблиин хүдэлмэрилэгшэд, хүгжэмшэд, дуушад, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Буряадай АССР-эй лауреат С. Р. Ринчинов, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ И. И. Стариков, поэдууд Б. Дугаров, Ш. Байминов, Ж. Юбухаев, Б. Романов болон бусад бии һэн. Тувын АССР-эй Уран зохёолшодой холбоонай правлениин түрүүлэгшэ, поэт Александр Даржай, Тувын РНМЦ-гэй хүгжэмэй талые даагша Сергей Бадраа, Тувын АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, манай нютагай Василий Бильтэгуров гэгшэд манай бүлэгые газаршаан удэшэлсэжэ байба.

Углоонэй 8 сагта Енисейн пароходствын түргэн дабшадаг «Заря» теплоходто һуужа, Кызыл—Тоора—Хем гэһэн уһан замаар үгсэбэбди. Уданшьегүй хоёр ехэ голой уулзадаг дээрэһээ онгосомнай бэрүүн гэрэлтэй годирхо, Ехэ Уһанай шэрэгэн долги шуура эсхэн шуумайба.

— Манай Ахын аймагһаа хоёр үдэрэй ябадалтай Жойгоной аршаан гэжэ бии юм. Тэрэ хадаа манай зорижо ябаһан Тоджын районой газар дээрэ оршодог. Ахын, Тувын малшад, ангуушад зунай сагта хоёр талаһаа тэрэ аршаанда бууха, бэеэ эмшэлдэг, амардаг юм. Зарим жэлдэ 300-гаад хүн тэрэ хээрын аршаанда суглардаг,— гэжэ К. Д. Тулуев хэлээ һэн. Теплоходой салуу һайхан салон соо тува, ород болоод бусадшье яһанай зон олон хэбэртэй. Мориной эмээл үргэлжэ, монсо сонсо мэшээгтэй тува хүнүүдэй тугаарай буудалда һууһыень хаража, холо зорибо гүт?— гэжэ асуубаб.

— Чойгоной (Жойгоной) аршаанда,— гэбэ,— урда жэлдэ ошоо хүм. Гурба тоо хүсөөхэ һанаатайб. Танай Ахын районһоо олон зон ерэдэг.

— Хайшаа гэжэ хүрэхэбта?

— Тоора-Хемһээ хэдэн зон суглараад, хазаар морёор найман үдэр ябажа хүрэхэбди,— гэжэ бэлэй.

Юһэн час тухай үргэлжэлһэн шалаатайхан замнай одоолшье хододор, үдэшын тэбхэн сагаар Тоджын районой түб Тоора-Хем һууринай причалда буубабди. Тува аялга хүгжэм доро угтамжын ёһолол болобо.

ТООРА-ХЕМДЭ

РАЙСОВЕДЭЙ байшан соо уулзалга болоно, тэрэнэй түрүүлэгшэ Тоджын «президент» Тадара-оол Хомушкоевич Малдак район тухайгаа дэлгэрэнгэйгээр хөөрэжэ үгөө һэн. Тоджын районой нэрэ Тожи—Хандагай гэһэн үгэһөө гараһан юм ха. Тус район республикын хойто захын, холын районой тоотой. Агааргаар, уһан замаар харилсадаг. Хоорондохи зайнь —агаараар 200, уһаар 300 шахам модо болодог. Убэлэй мүльһэн харгы буришье ута— 370 гаран модо болодог. Район 60 мянган хүн зонтой, тэдэнэй 70 процентнь тува зон. Кайди гэжэ газарта буряадуудшье бии юм ха. Район соо долоон һуурин тосхон бии. Тэдэ бүгэдэнь һургуулинуудтай, хүүгэдэй садтай. 27 янзаар промышленна предприятинууд, мал ажалтай 2 совхоз, 2 леспромхоз, ой модоной участок гэхэ мэтэ эндэ түбхинэнхэй. Мүн эндэ булга үдэ соо оршэ ганса 280000 гектар газартай заповедник байгуулагданхай юм байна. Районой газар дээрэ алта углаадаг артельнүүд, 7 геологическа партинууд — шэнжэлгэ-бэдэрэлгын хүдэлмэри хэнэ.

— Бүхы Тувын гурбанай нэгэ хубиин шэнээн хэмжээнэй газар дээрэмнай хүгжэлтын зогсолтото үедэ адуу, малаймнай тоо толгой хороогдоһон байгаа. Мүнөө энэ алдуумнай заһагдаха. Саашадаа худалдаа наймаа эрхилжэ һуража байнабди. Байгша онһоо ангай, загаһанай агнуури үргэдхэхэбди.

Хожомоо манай районой газар национальна парк болгогдожо, аяншалгын хэрэг эрхилэгдэхэ ёһотой. «Хэн Тоджодо ерээгүйб — тэрэ Тува оронние хараагүй» гэжэ хэлсэдэг. «Азас» гэжэ аяншалга-амаралтын баазатайбди. Хүнэй бэе махабадые элүүржүүлхэ, эмшэлхэ аргагүй үнэтэй сэнтэй аршаан булагууд манай хизаарта олон. Теэд тэдэнэй олонхидонь ошохын аргагүй, хүртэшэгүй юм. Жэшээлхэдэ, Чойган (Жойгоной) аршаанда манайхид танай Буряадай ажалшадтай амаржа ерэдэг. Юрэнхыдөө районмнай жэлдээ 5 миллион гаран түхэригэй продукци гүрэндэ тушаадаг,— гэжэ нүхэр Тадара-оол хэлээ һэн.

— Тува яһатанай үхибүүд түрэлхи хэлэеэ хэр шудална гээшэб?

— Манай республикын һургуулинуудта түрэлхи хэлэ заалта нэгэтэшье таһалдуулагдаагүй юм. Үхибүүднай ород хэлэнһээ бэшэ предмедүүдые бултыень түрэлхи хэлэн дээрээ 7-дохи класс дүүргэтэрээ шудална. Олохон тосхон, һууринуудта ажаһуудаг ород үхибүүд тува хэлэндэ адли тэгшээр һуралсана. Нютагһаамнай суута уран зохёолшод Л. Чадамба, Ю. Кенэегеш болоод, мүн лэ республикадаа мэдээжэ партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд тодорон гараа юм,— гэжэ райсоведэй түрүүлэгшэ тодорхойлбо.

ҮДЭШЭЛЭН районой түбэй ажалшадтай, үглөөдэрынь «1-ое Мая», Тоора-Хем совхозуудай соёлой байшангуудта уулзалганууд боложо, концерт наада харуулаабди. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудта КПСС-эй Тоджинско райкомой залуухан секретарь Татьяна Серенотовна Таргын гэгшэ бидэниие үдэшэлсэжэ ябаа.

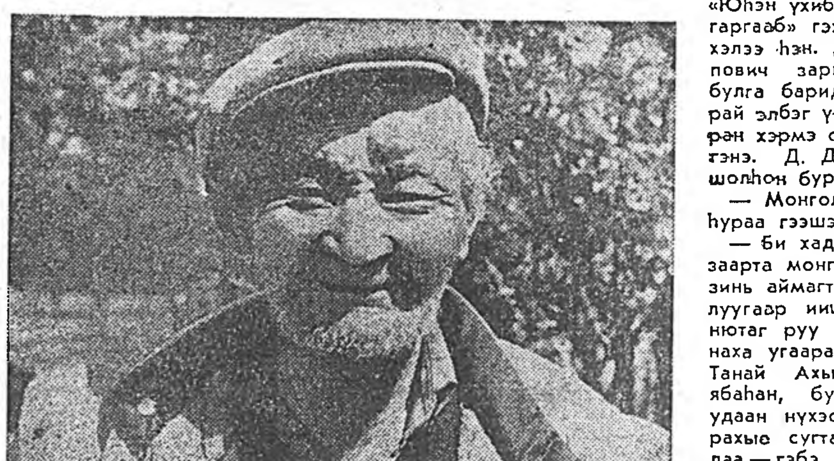
— Томскын медицинын институт дүүргэһэн аад, энэрхы сэдьхэлэйнгээ уряалаар ажаллахаяа яаһан хүмта?— гэжэ асуубаб.

— Кызылдэ врачаар хүдэлжэ байһыемни, коллективнай дэбжүүлһээр дэбжүүлжэ, партийна хүдэлмэрилэгшэ болгожорхёо һэн. Яахыншье аргагүй,— гэжэ миһэрээ һэн.

— Тоора-Хем һууринда хуушанай ангуушадтай уулзаа һэмди. Тэдэнэй нэгэн Дагбажык Дондупович Бараан [доодохи зураг] 74 наһатайшье һаа, хүнгэн сарюун, хүгтэй зугаатай хүн байба. Наһаараа орошоноор ажалладаг, холын хүбшэдэ байратай юм ха. «Юһэн үхибүүдые хүл дээрэнь гаргааб» гэжэ омогорхонгёор хэлээ һэн. Дагбажык Дондупович зарим жэлдэ 50—60 булга баридаг. «Хушын һамарай элбэг үедэ үдэрэй 100 гаран хэрмэ олзологшо бэлэйб» гэнэ. Д. Д. Бараан монголшолһон буряад хэлэтэй байба.

— Монгол, буряадаар хаана һураа гээшэбта?

— Би хадаа Тувын урда хизаарта монголжон хэлэтэй Эрзинь аймагта түрэһэн хүм. Залуугаар иишэ, һамганайнгаа нютаг руу ерээд, анханай агнаха угаараа үлэһэн хүм даа. Танай Ахын Саян нютагаар ябаһан, буряад ангуушадтай удаан нүхэсэһэн, үлдэхэ, даарахые сугтаа үзэһэн зомди даа,— гэбэ.

Нүгөөдэ ангуушан Мамажак Чоргаадай мүн үһан буряад хэлэтэй байба. Ахын аймагай газар дээрэ, мүн Жойгон аршаанда дүтэ оронуудые үсхэбэрилдэг һэн ха. Тэрэ булга, хэрмэ олоор баридаг, үмсэдөө 200 оротой байһан хүм гэжэ хөөрөө һэн.

НЮТАГАЙ ХҮБҮҮН АЮР БАЛДАНОВИЧ

«Тоора-Хем» гэжэ совхозой түб бууса Адыр-Кежит һууриндa ерэхэдэмнай, соёлой байшангай үүдэн дээгүүр «Буряад ороной хүндэтэ айлшад, морилжо хайрлыт!» гэһэн үгэнүүд аржыса бэшээтэй байба. Эндэхи Азасска дунда һургуулиин директорээр манай Хэжэнгэ нютагай хүбүүн А. Б. Цыремпилов ажалладаг байба. Тэрэнэй нүхэр Любовь Николаевна физикын багша. Буряадай багшанарай институт хоюулан дүүргэһэн, Тенгиз, Саян хүбүүдтэй.

— Хаанахи хүбүүн гээшэбши? — гэжэ 6-тай Тенгизһээ асуухадам:

— Хэжэнгын!— гэбэ.— Бишье Хэжэнгымби!—гэжэ багахан Саян мүн лэ шангаар мэдүүлбэ.

— Түрэлхидни Хэжэнгэ тосхондо, Рабочая үйлсын 33-дахи гэртэ ажаһуудаг. Нүхэрэйм түрэлхид эндэхи ондоо райондо байдаг. Мүнөө зундаа Буряад руугаа, Хэжэнгэеэ ошожо ерэхэб. Энэ һургуулиингаа шэнэ байшан түбхинүүлээд, нютаг руугаа зөөнэ аабзабди даа,— гээ һэн Аюр Балданович. Нютагаймнай хүбүүн шэнэ гэр байратай, зохидоор түбхинэнхэй. Маниие бултыемнай гэртээ урижа, хонин төөлэйгөөр хүндэлөө. Сугтаа хүдэлдэг багшанартайнь, хүршэнэртэйнь зунай үдэшые суурятуулан, буряад, монгол, тува дуунуудые дуулалдаабди.

— Аюр Балданович ажалаа ябуулхадаа бэрхэ, һургуулидаа шэнэ нэмэлтэ байшан барюулжархиба. Энэ багай санаторно һургуулиин үхибүүдые ерэхэ намартаа абахаар ехэ бэлэдхэл хэжэ байна,—гээд райкомой секретариин манай нютагай хүбүүе магтахадань бидэ бултадаа баясажа байгаабди.

Б. ЖАНЧИПОВ, манай корр.
Авторай фото.

М. В. МОХОСОЕВ

Совет Буряадай эрдэм ухаан хүшэр хүндэ гээлтэдэ оробо. 59-дэхи наһандаа СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент, химическэ эрдэмэй доктор, профессор, Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша, КПСС-эй гэшүүн Мохосоев Маркс Васильевич наһа бараба.

М. В. Мохосоев 1932 ондо Эрхүүгэй областиин Алайр тосхондо түрэһэн байгаа. Томскын политехническэ институт дүүргэһэнэй һүүлээр оборонно заводто мастераар ба халаанай начальнигаар хүдэлөө һэн. Москвагай химическэ нарин технологиин институдай дэргэдэхи аспирантурые амжалтатайгаар дүүргэ. Донецк хотын һалбариин эрдэм-шэнжэлэлгын институдта бүлэгэй хүтэлбэрилэгшөөр ба лабораториие даагшаар, Донецкын университедэй химическэ факультедэй кафедрые даагшаар ба деканаар олон жэлнүүдтэ хүдэлһэн байгаа.

1972 ондо КПСС-эй Буряадай обком ба республикын Министрнүүдэй Совет Буряадай эрдэмэй түбтэ хүдэлхыень тэрэниие уряа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Маркс Васильевич Мохосоевой эрдэмэй ба зохёохы ажал ябуулга Буряадай эрдэмэй түбтэй таһаршагүй холбоотой байгаа. 1975 ондо СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай филиалые ба Естественнэ эрдэмэй институдые толгойлоо һэн.

М. В. Мохосоев юрэнхы ба неорганическа химиин талаар орон соогоо, мүн хилын саана мэдээжэ эрдэмтэн, Буряадай эрдэм шэнжэлгые хүгжөөлгэдэ, түгэс шадабаритай, эрдэмэй ба багшанарай кадрнуудые бэлдэлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан эмхидхэлшэн байгаа. Тэрэ 450 гаран научна хүдэлмэриин ба ухаалан зохёолгын автор һэн. Тэрэнэй олохон научна хүдэлмэри арадай ажахыда үргэнөөр хэрэглэгдэһэн байха. Эрдэмэй 2 докторые ба 38 кандидадые бэлдээ. 1981 ондо тэрэ СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондентээр һунгагдаа һэн.

М. В. Мохосоев ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байгаа,

Л. В. Потапов, С. Н. Булдаев, В. Б. Саганов, К. А. Албашеев, Л. Ч. Нимаева, П. А. Чукреев, В. А. Коптюг, В. Р. Булдаев, Г. И. Верещагин, Н. Г. Дамдинов, Н. А. Розанов, В. В. Саржан, Д. Г. Степанов, Б. И. Николаев, И. М. Пытин, В. К. Агалов, Г. Н. Манжуев, А. С. Коренев, В. К. Кукшинов, В. Н. Башкеев, В. М. Горлов, А. К. М... Буслаев, Н. Л. Добре... ков, Ф. А. Кузнецов, Н. И. Ленскинов, В. ... Тулохонов, Н. Б. Чи... Конников, В. М. Кор... форов, А. Ц. Балду... С. И. Никифоров, Д. ... Ангапов, А. А. Бадие...

УЛАСХООРОНДО ШЭНЖЭЛ...

ЭБЭЭ ТАҺАРАНХАЙ

«Солидарность» профсоюзай түрүүлэгшэ Лех Валенсын дэргэдэ эрхэтэдэй комитет байха гү, али үгы гү гэһэн асуудалаар долоон часһаа үлүү сагта үгэ андалдаан Варшавска университедэй максимум аудиторидо болобо. Сагтаа хада нэгэдэн нягтаранги байһан энэ хүдэлөөнэй гэшүүд олон ондоо үзэл бодол баримталдаг болошо, мүнөө үедэ энэ профсоюзайхид эбээ таһаранхай. Үгэ андалдаха зорилготойгоор урдань «Солидарностиин» хүтэлбэрилэгшэдэй советнигүүд байһан хүнүүд, Л. Валенсатай сугтаа хүдэлэгшэд, тус профсоюзай үндэһэ һуури табигшад Варшава хотодо сугларaa юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ парламентын һунгалтануудай үедэ «Солидарность» илалта түйлажа, тус нэгэдэлэйхидэй олонхидынь сеймэй депутадууд ба сенаторнууд, правительствада ба гүрэнэй захиргаанай органуудта, ниитын эмхинүүдтэ тушаалнуудые эзэлһэн байна.

Эрхэтэдэй комитет хадаа хоёр гүрэнэй саада тээ эмхидхэгдээ һэн. Л. Валенсын уряалаар эндэ мэдээжэ эрдэмтэд ба соёлой ажал ябуулагшад профсоюзай ба ниитын ажал ябуулагшад оролсоо бэлэй. Тэдэнэр хүн зондо хүндэтэй байгаа. Эрхэтэдэй комитедэй үүсхэлээр воеводствонуудта, нютагуудта иимэ комитедүүд бии болоогдоо юм. Эдэ комитедүүд һунгуулиин кампани үнгэргэһэн байна.

Арад зоной дэмжэлгээр лэ правительствын дурадхаһан экономическа программа бэелүүлэгдэжэ эхилээ юм. Гэбэшье эндэ тон хүшэр хүндэ байдал тохёолдоо бэлэй. Хүн зоной ажаһуудалай хэмжээн эрид доошолоо. Ажалгүйшүүлэй тоо олошороо. Тиин правительствые гэмнэхэ, шүүмжэлхэ ушаршье тохёолдоо. Энэ хэрэгтэ Лех Валенса ба тэрэниие дэмжэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилээ юм. Правительство, тэрэнэй талые баримталагша парламентаринууд, ... комитедэй гэшүүд миини ... дэмжэнэгүй гээд «Солида... тэлбэрилэгшэ дурагүйдэһэн ... мэһээ һүүлэй үедэ «правите... гүүсэхэ», Польшодо болож... билалтануудые «түргэдүүлх... нуудые Л. Валенса хэһэн ба...

Л. Валенсада дүтын хүн... гэнүүд, уряанууд оронние ... байгшадай һанаае зобоожо... на. Краков хотодо ороной ... ябуулагшад суглараа юм. ... хабаадаа, тэдэнэй олонхинь... митедэй гэшүүд болоно. Д... лөө тэмсэхэ нэгэдэлые би... һэн декларaци эндэ абтаһ... нэгэдэлэй гол зорилгонууд... гэхэдэ, правительствын бэ... реформонуудые дэмжэлгэ ... үнэн дээрээ «Солидарност... һарһан ушарые энэ уулза...

Эрхэтэдэй комитедэй һү... ни дээрэ тус комитедэй 62... шэһэн бэшэг харагдажа үз... Өөрынгөө уялгануудые дү... шарамдуулан, эрхэтэдэй ... рааха тухай эндэ уряала...

Эрхэтэдэй комитедэй гэ... жануудые тоогоогүй, ... шүүмжэлээ гээд уулзалгад... Л. Валенсые гэмнэһэн б... Л. Валенсын тала бариг... ствын бүридэлдэ ородог ... бодол баримталагшадые, «... клатурада» ородог байһан ... дэнэй хэлэһэниие хэблэл ... жуулна гээд мүн лэ гэмнэ...

Эбээ огтолон таһалжархи... гэ һара үнгэрһэн хойно ... үнгэргэхэ гэжэ хэлсээд энд... тараба.

ХҮНДЭ ХҮШЭР БАЙДАЛ ТОХЁОЛД...

Кабул хотын хүн зоной олоороо ажаһуудаг квартал руу зургаан ракетэ табигдаба... Ороной түб хотодо дүтэхэнэ буһалгаа үүдхэгшэ 40 хүн алуулба... буһалгаа үүдхэгшэдтэ дамжуулагдаха буу зэбсэг олдобо... Кандагар провинцида душмануud арбан хүниие алаба... гэһэн мэдээсэлнүүд үдэр бүхэндэ абтана. Мүнөө үедэ Афганистанда зүришэлдөөтэ алишье талань сэрэгэй үргэн ехэ добтолго хэжэ шадахагүй байна. Ушар юуб гэхэдэ Кабулай правительствашье, душмануудшье ойрын сагта илалта түйлажархихаар хүсэ суглуулжа шадахагүй юм.

Афганистанһаа совет сэрэгүүдые гаргаһанай удаа, тэрэ гэһээр 16 һара үнгэрөө, ороной правительствада эсэргүүсэгшэд сэрэгэй ябуулгануудые эдэбхижүүлээ бэлэй. Тэдэнэр түргэн болзорто илалта түйлаха зорилготой байгаа бшуу.

Гэбэшье 1989 оной март-июнь һаранuудта ракетэнүүдые болон артиллери хэрэглэн, Джелалабад хото руу хэгдэһэн добтолго бута сохигдоо бэлэй. Кандагар шадархи аэродромыешье моджахедүүд абажа шадаагүй һэн. Олон дахин добтолгонуудые хээшье һаань, Пакистанай хилэ шадар оршодог хоёр хото душмануудай гарта ороогүй бэлэй.

Кабулай сэрэгэй дээдэ тушаалтад Джелалабад—Торкхам гэһэн онсо удха шанартай харгые душмануудһаа сүлөөлхэ арга боломжотойбди гээд мэдүүлдэг. Теэд тэдэнэр үгэдөө хүрэжэ шададаггүй байха юм.

Афганецууд дайн дажарһаа эсэшэнхэй. Полевой командирнуудай гурбанайнь хоер хубинь правительствын урдаһаа тэмсэхээ болинхой. Мүнөө ороной урда ба зүүн-урдахи районуудта сэрэгэй тулалдаанууд болоно. Эндэ Пакистантай хүршэ оршодог Пакти, Логар, Газни, Заболь, Нангархар, Кандагар провинци...

Афганистандахи байдал ... шиидхэгдэхэгүй юм. Зүри... нүүд өөһэд өөһэдынгөө ... районуудта бэхижэхэ ябу... нэ. Кабул ороной олонхи ... ба уезднэ түбүүдтэ, душ... гэй олонхи кишлагуудта хи...

Үнгэрһэн 16 һарын турша... лагай захиргаан һууридаа ... өөрынгөө байдалые бэхи... һан байна. Совет сэрэгш... һаа хойшо 40 мянган мо... циональна эблэрэлгын пол... юм. Республикын сэрэгэй ... мандовани сэрэгшэдэй да... барние дээшэлүүлхэ талаар... ри ябуулаа. Ороной олон ... галан тайбан тогтонижоо. ... лабад, Марази—Шарифа—М... —Гардез харгы нээгдээ. Ү... үедэ томо томо городууд... эдеэ хоолоор, түлишөөр ... хангажа шадаа. Кабулай, ... дагарай, Джелалабадай дэ... рэ мяхан, овощ, фрукт таһа... хой.

Наджибуллагай правител... нальна эблэрэлгын политик... эхилэнхэй. Гэбэшье мүнөө... һаа, тус политикын хараа... хын тула арбаад жэл хэр... бшуу. Афганистанда буу ... хэеэ хаа хаанагүй болоюл... жэ хэлэхэнь хүндэ.

Гэбэшье Афганистанда ... тогтоохын тула оролдолго ... рэгтэй. Эндэ Советскэ Сою... то Штадууд хубитаяа ору...

ВАЛЕНТ...
ВЛАДИМ...

Спорт

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЫН ҺОНИН

Хүнгэн атлетикээр студентнэрэй дунда уласхоорондын ехэ мүрысөөн Брюссель хотодо болобо. Дэлхэйн хэдэн түбиие 10 гаран ороной «спортын хатанай» түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байгаа. Улаан-Үдын 6-дахи интернат һургуули дүүргэһэн спортын мастерта кандидат Ира Перунина СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, 1500 метрэй зайда 4 минута 31,02 секунда саг харуулжа, дүрбэдэхи һуури эзэлбэ.

Залуушуулай дунда хүнгэн атлетикээр бүхэсоюзна мүрысөөн Харьков хотодо болобо. Буряадай багшанарай институдай студент спортын мастер Сергей Федотов 5 километрэй зайда урилдахадаа, 14 минута 30,92 секунда саг харуулжа, бронзо медаляар шагнагдаһан байха юм.

Хүнгэн атлетикээр «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй мүрысөөн Киев шадархи Белая Церковь хотодо дүүрэбэ.

Буряадай атледүүд эндэ хэдэн һайн үрэ дүнгүүдые харуулаа. Жэшээнь, технологическа институдай студентка спортын мастерта кандидат Наталья Чистякова дабалтануудтай 400 метрэй зайда 1 минута 03 секунда саг харуулжа хоёрдохи һуури эзэлбэ. Тус институдай студентка Альбина Ленталь 800 метрэй зайда 2 минута 06,72 секунда саг харуулжа, хоёрдохи һуури эзэлһэн, 1500 метрые 4 минута 23,8 секунда соо гаталжа бронзо медаляар шагнагдаһан байха юм.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй инструктор Вера Чистякова 100 метртэ 12,05 секунда саг харуулжа, мүн лэ дүрбэдэхи һуури эзэлээ. 1500 метрэй зайда Олег Королев дүрбэдэхи һуурида гараа. Дабалтануудтай 400 метрэй зайда Владимир Ильенко 53,81 секунда саг харуулһан байгаа.

Б. МИРОМАНОВ.

СТУДЕНТНЭРЭЙ НААДАНУУД

Хүнгэн атлетикээр республикын студентнэрэй нааданууд эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын Түбэй стадион дээрэ болоһон байгаа. Эдэ нааданууд июниин 30-да Магнитогорск хотодо үнгэргэгдэхэ бүхэроссин студентнэрэй зонын нааданай урда тээ үнгэргэгдэһэн байгаа.

Программын зарим зүйлнүүдтэ хэдэн һайн үрэ дүнгүүд түйлагдаа.

Буряадай багшанарай институдай студентнэр — спортын мастерта кандидат Александр Бражник 100 метртэ 10,5 секунда саг харуулба. Энэл зайда басагадай дундаһаа Ольга Козлова түрүү һуури эзэлээ— 12,3 секунда.

Тус институдай студентнэр Владимир Суровцев 7 метр 10 сантиметртэ утые харайһан, Геннадий Кисельников 800 метртэ 1 минута 55,7 секунда, Владимир Расшивалов 200 метрэй зайда тэбхэр 22 секунда саг харуулһан байгаа.

Спортын мастерта кандидат Вера Чистякова энэ зайда 24,9 секунда саг харуулба. Тэрэнэй эгэшэ Наталья 400 болон дабалтануудтай 400 метрэй зайнуудта 58,4 секунда, 1 минута 02,4 секунда саг харуулжа, илалта түйлаһан байгаа.

Б. ВАСИЛЬЕВ.

ЭЭЛЖЭЭТЭ НААДАНУУД

Футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө 40-дэхи мүрысөөнэй ээлжээтэ нааданууд үнгэргэгдэбэ.

Улаан-Үдын авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклуб ЛВРЗ-гэй футболистнуудтай уулзахадаа, тэнсүү шанга тэмсэлдэ 1:0 тоотойгоор шүүһэн байгаа. Транспортын «Локомотив» «Сменые» 8:1 тоотойгоор илаба.

Удаань ЛВРЗ-гэй спортклуб Закаменск хотын «Металлургтай» уулзахадаа, 3:0 тоотойгоор шүүжэ, байдалаа һайжаруулба. Северобайкальск хотын «Сибиряк» Хориин районой «Мелиоратортай» наадахадаа, 6:2 тоотойгоор шүүгээ.

«Локомотив» «Электромашиные» 4:1, «Восходые» 2:1 тоотойгоор булижа гараба. ЛВРЗ-гэй спортклуб «Электромашиные» 3:1 тоотойгоор илаба. «Локомотив» хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой «Металлисттай» уулзахадаа, 2:2 тоотойгоор тэнсэһэн байгаа. Гусиноозерскын «Шахтер» «Сменые» 3:0 тоотойгоор шүүбэ.

Тиигэжэ ЛВРЗ-гэй спортклубай команда түрүү һуури эзэлжэ ябана. Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй «Торпедо»— хоёрдохи, «Забайкалец» спортклубай футболистнууд гурбадахи һууринуудые эзэлнэ.

Нэгэдэхи дүхэригэй дүүрэтэр хоёр тур үлэбэ.

М. БОРИСОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ Мүнөөдэрэй номерто

Оронoймнай ниислэл хото Москвада Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVIII съезд үсэгэлдэр хүдэлмэрилжэ эхилбэ. КПСС-эй XXVIII съездын нээгдэһэн тухай информационно мэдээсэл газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ ниитэлэгдэбэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай заседани дээрэһээ журналист Валерий Бадмаевай бэшэһэн тоосоон «Хойшолуулашагүй зорилгонууд» гэһэн гаршагтайгаар номерой нэгэдэхи хуудаһанда барлагданхай.

«Гээгдэлһээ гараха арга боломжонууд» гэжэ гаршагтай А. Гомбоевой корреспонденци мүн лэ энэ хуудаһанда байха.

Журналист Алексей Субботиной бэлдэһэн уншагшадай бэшэгүүдэй суглуулбари «Хуули ёһо мэдэхээр...» гэһэн гаршагтайгаар номерой хоёрдохи хуудаһанда үгтэбэ.

Газетын мүнөөдэрэй номерой дүрбэдэхи хуудаһан соносхолнуудта сүм зорюулагдаба.

ЗАХИЛНУУДЫЕ ХЭГТЫ

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30— Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг. 10.10— Кинопанорама. 11.55— Надежда Чепрага дуулаха. 12.20— Аяншалагшадай клуб. 13.20— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30— Время. 16.45— Фестивалиин шэнжэнүүд. 17.15—«Выбор»— баримтата фильм. 17.45— Мультфильм. 17.55—«Встреча с Марком Рейзеном»— фильм-концерт. 18.45— Эрдэм ухаанай һонин. 19.30— Время. 20.00— Мультфильм. 20.20—«Триумфальная арка»— уран һайханай фильм. 22.00— Время. 22.30— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.45— П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Уласхоорондын IX конкурсдо. 23.05—«Брошь» зүжэг. 24.00— Шэнэ һонин. 02.45 — Футболоор дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Углоонэй гимнастика. 9.20— Фортепианна хүгжэмэй концерт. 9.55— Баримтата фильм. 10.20— Харгын аюулгүй байлгые сахиха. 10.25— СССР-эй арадай артистка Л. Зыкина дуулаха. 10.55— «Паруса моего детства»— үхибүүдтэ фильм. 12.05— Делегатскаархи музей. 12.35— Мультфильм. 12.55— Ритмическэ гимнастика. 13.25—«Солдат и змея» — үхибүүдтэ зүжэг. 14.45— Ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхын түлөө обществын харюусалга тухай баримтата фильм. 15.15—«Государственная граница»— уран һайханай фильм. 7-дохи фильм. «Соленый ветер». 1-дэхи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.35— Граждан обороно тухай киноочерк. 17.55—«Халаан» журнал (буряадаар). 18.30— Байгал. 18.50— Байгалай үмэнэхи газар дээрэ. 19.50 — Шэнэ һонин (буряадаар). 20.10—«Хүн ба экологи». 20.45 — Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Ритмическэ гимнастика. 21.45— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 21.50— Хүдөөдэ арендна подряд нэбтэрүүлгэ тухай баримтата фильм. 22.10—«Москва — Брюссель»— антимост. 22.45—«Мисс миллионерша»—уран һайханай фильм.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Кино, театрнуудта

«Дружба»
Мультфильмы — в 10, «Отпетые мошенники»—в 11-30, 13-50, 16, 18-20, 20-40.

«Родина»
«Удивительная находка или самые обыкновенные чудеса»— в 10, «Полет навигатора»— в 12, 16-10, «Баловень судьбы» (2 серии)— в 13-40, 18-10, 20-40.

«Прогресс»
Красный зал — «Фанат»— в 9-50, 11-30, 13-10, 14-50, 16-30, 18-10, 19-50, зал — «Кодд...» («Мент»)» (... 12-40, 15-20, ...

«Октябрь»
«Транти-вант... мошенники»- 20, 21-50.

«Восток»
«Приключени... 15-30, «Лоша... 17, 19, 21.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор —2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства —2-61-35, агропромышленный —2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта —2-69-58; культуры и школ —2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров —2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие— 2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск —35-73, п. Хоринск —55-6-90, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79, п. Агинское —3-40-69. Директор издательства —2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. ...ректор 2-40-45. Н-00415. Заказ № 1...